

RAUDT

FOLKEVALDHEFTE

Kjære folkevald!

Det er no over ti år sidan RV gav ut boka «Med folk mot makta» (red. Aksel Nærstad). Det var ei svært nyttig bok, som me me har lånt to tekstar frå. Denne boka kan framleis tingast frå Raudt-kontoret.

Tida var inne for å samle inn fleire og nye erfaringar. I dette heftet har me samla eit knippe.

Du får lese meir generelle tekstar om korleis raude folkevalde jobbar, konkrete historiar om folkeleg kamp mot byråkratar og systemlojale politikarar. Me har samla ulike motstrategiar raude folkevalde har lært seg for å stå imot hersketeknikkar i kommunestyre og fylkesting.

Dersom du står fast i noko, og dette heftet ikkje kan hjelpe, kan du bruke oversikta bak i boka til å komme i kontakt med andre som kanskje har hatt samme problem ein gong – eller du kan ringe Raudt-kontoret. Og viktigast; når du har funne ut av det lagar du ei oppsummering, så har me meir stoff til eit nytt folkevaldhefte.

Dette heftet er først og framst til raude folkevalde og gruppa rundt dei samt raude som ønsker å jobbe opp mot det parlamerntariske, men også andre medlemmar kan finne nyttig lærdom i heftet?

Les, diskuter er lær; god lesning!

Redaksjonen for heftet har vore:
Eva Marie Mathisen, Joke Fjeldstad, Magnhild Nilsen, Mari Fjeldstad og Ole Marcus Mærøe

På vegne av Redaksjonen og Studieutvalet; god lesning

Magnhild Nilsen

Bilder

Knut Henning Thygesen. Foto: Liv Øvland

Sunniva Schultze-Florey. Foto: Mathias Furevik

Torstein Dahle. Foto: Ane Bysheim

Anne Minken. Foto: Rødt

Gunnar Aarstein. Foto: Rødt

Brigt Kristensen. Foto: Rødt

Bjarte Kaldestad. Foto: Privat

Berit Mortensen. Foto: Privat

Finn Olav Rolijordet. Foto: Privat

Einar Zwaig. Foto: Privat

Bjørnar Moxnes. Foto: Rødt

Terje Kollbotn. Foto: Rødt

Aksel Nærstad. Foto: Rødt

Innhold

- 4 **Noen erfaringer fra Risør.** Av Knut Henning Thygesen
- 8 **Revolusjonært parlamentarisk arbeid.** Av Torstein Dahle
- 13 **Kan kokkepike styre staten?** Av Anne Minken
- 19 **Råd til raude representantar.** Av Gunnar Aarstein
- 23 **Saltstraumen og RVs arbeidsstil.** Av Brigte Kristensen
- 28 **Hvordan gjøre det usynlige synlig.** Av Berit Mortensen
- 29 **Utenriks i lokalpolitikk.** Av Berit Mortensen
- 32 **Pressearbeid.** Av Bjørnar Moxnes
- 35 **Lynkurs i juss for folkevalgte.** Av Sunniva Schultze-Florey
- 49 **Raude folkevalde:** navn, telefonnummer og e-post
- 54 **15 gode råd til RØDTs folkevalde.** Av Aksel Nærstad

Noen erfaringer fra Risør

Av Knut Henning Thygesen

Dette er et forsøk på å lære bort noe allment fra Risør. Jeg vet ikke hvor mye vi kan lære bort med bakgrunn i erfaringene fra Risør. Vi har vår historie, vårt sted og våre folk. Men kanskje har noe av det særegne for oss noe allment ved seg – noe som er verd å bringe videre?

Risør RV kom inn i bystyret for første gang i 1987 med en representant. Da hadde RV-laget, som bestod av seks til sju aktive med lite erfaring, jobbet med lokalpolitikk som om vi var representert i bystyret; skrevet leserbrev og uttalt oss om saker vi var opptatt av. RV-ere hadde ledet flere aksjoner som streiken på EB med demonstrasjonstog, kampen for å bevare gamle Risør og mot nedbygging av et sjøvendt friområde.

Ved siste valg fikk RV nesten 14 prosent og ved direktevalg på ordfører om lag 44 prosent; dobbelt så mange som neste kandidat. Denne oppslutningen kom på tross av en uhørt demonisering av RV i lokalavisen den siste uka før valget.

Fra det allmenne til det særegne

For å begynne den andre vegen; hva har vi i Risør RV lært av det norske RV-miljøet, av det RV står for, land og strand rundt? For vi har plukka det beste fra RVs sentrale politikk, fra andre kommuner og «oversatt» det til våre lokale forhold.

Jeg ser det sånn at kjernen i RVs politikk har stor oppslutning i befolkningen. Det er mitt syn, og jeg tror det er en vesentlig grunn til den store entusiasmen som har blitt oss til del før og etter vårt gode valg. RV representerer noe folk lengter etter. Kort fortalt: andre saker og ting enn penger bør styre verden og lokal-samfunnet. Folks behov og miljøet bør

være styrende. Det mener mange, mange. Og det er RV.

RV står for miljø og solidaritet, likeverdig behandling av folk uansett kjønn, alder, sosial posisjon, rase, inntekt eller familiebakgrunn. Vi står for kvinners likestilling, internasjonal solidaritet, mot imperialistiske kriger, vi vil snu strømmen av penger og makt bort fra fåmannsveldet, vi vil videreutvikle arbeidsplasser og teknologi lokalt, vi vil ha en sterk, ukorrupt og grunnplanstyrt offentlig sektor, vi vil styrke lokal kultur og identitet og samtidig være åpne for all verdens kulturuttrykk. Innen slike RV-områder har vi markert oss og gjort politikken lokal. Vi har satt ord på det, stilt paroler og formet forslag til vedtak.

Vi har plukket fra andre kilder utenfor Risør – først og fremst fra RV sentralt og fra Klassekampen – skrevet leserinnlegg og reist saker med dette som bakgrunn. Det har handlet om alt fra statens nedskjæringspolitikk til krigen mot Irak, forensing av Nordsjøen, kampen mot privatisering, for åpenhet i forvaltningen og kritikk av økende klasseforskjeller. Ofte har RV i slike saker noe nytt og annerledes å fare med. Politikken egner seg til å tilpasse lokale forhold. Folk nikker og synes det er bra.

Og fra det særegne til det allmenne. Nå har RV flere steder i Norge etablert en lokal politikk som vinner oppslut-

ning som et mellomstort parti med pluss/minus ti prosent. En del erfaringer er derfor viktig å trekke, slik at andre kan dra nytte.

Politisk oppslutning kommer ikke av seg selv. En må gjøre seg fortjent til det, vise at en er til å stole på, at en bryr seg. En må for det første ha en fin stil. Og for det andre ta opp saker som er viktig for folk. Og for det tredje må en ha kunnskap om politikk.

Jeg tror vi har en fin stil. RV er et parti som lytter til andre, ikke avbryter, er ujålete og ikke tilgjorte. Vi konsentrerer oss om å fremme RVs politikk, i stedet for å kritisere andre. Vi samarbeider med alle som har noe å bidra med og setter pris på det.

Jeg tror vi tar opp saker folk er opptatt av. Vi stiller oss til disposisjon, vi bygger nettverk og allianser, vi analyserer sakene i RV og tilfører sakene noe, vi roser folk.

Jeg tror også vi har kunnskap å tilføre. Og vi kjenner mange kunnskapsrike folk vi kan fylle på med, vi kjenner formelle saksganger eller kommunale irrganger, vi har evne til å sette saker i sammenheng og tenke strategisk og bredt.

Etter hvert som RV har styrket seg, jobber vi med nær sagt alle saker. Vi tenker sånn: Ingen sak er for liten, ingen sak er for stor. Vi involverer oss i både små, avgrensede saker som et øvingssted for rockeungdom og store saker som reguleringsplaner der kjempestore kapitalinvesteringer er inne i bildet. Noen saker løser vi på ett møte i RV, andre saker går over år og vi jobber tett med mange, mange andre. Men det er klart: Vi har prioriteringer. Vi prioriterer etter hva som er viktig, hva vi tror

vi kan få gjennomslag for og hva vi synes er moro å jobbe med. Politikk må være lystbetont, dersom en skal holde på. *Con amore!*

Ofta er det sånn at noen av oss jobber

Når vi sier nei, bestreber vi oss på å komme med et bedre alternativ. Å si nei betyr å si ja til noe bedre. Det kan være krevende, men det er jo det som er spennende og utfordrende.

med delsaker, grundig, langsiktig, bredt og målrettet. Det gjelder for eksempel «Rapport om tettstedsnær byutvikling for å sikre grøntstruktur», «Rapport om kunstisbane»,

«Tiltak for bedre inneklime i skoler og barnehager», «Kampen mot forbrenningsanlegg for spesialavfall», «Sammenheng i kommunens utbyggingsplaner» og «Omorganisering i kommunen basert på ansattes initiativ». Slike saker viser at vi er grundige, har en gjennomtenkt politikk, og det skaffer oss mange venner gjennom samarbeidet med prosjektene. Vi konsentrerer kort og godt mye krefter om å nå dypt og få gjennomslag. Vi oppnår også å få en klar profil. Vi skjuler ikke at vi er RV-ere i aksjon!

Kortsiktige og langsiktige mål

Vi setter oss *kortsiktige* og *langsiktige mål*. Konkrete og generelle mål. Vi har for eksempel et langsiktig, generelt mål om at Risør skal «Videreutvikles som en helårsby med fokus på helårs arbeidsplasser, helårs bosetting og helårs kulturtilbud» i motsetning til å bare bli en ferieby. Og vi har kortsiktige, konkrete mål som for eksempel at utekontakten må få noen

Det vi får til, må vi ikke glemme. Vi må ta vare på alt vi får til. Det gjelder for hver enkelt representant og for partiet som helhet. En skal ikke skryte på seg, men en har lov til å være stolt, en har lov til å kunne vise til at kamp nytter, samarbeid og engasjement nytter. Vi har etterhver mye å vise til.

titusner på budsjettet slik at hun kan ha noe å jobbe med.

Vi setter dagsorden

Vi har vært veldig opptatt av å sette *dagsorden*. Tradisjonelt er det jo rådmann og ordfører som setter dagsorden og de folke-

valgte må sette seg inn i de sakene som kommer på kartet. Men vi har også *vår egen agenda*. Det er viktig! Sånne saker kan vi ta opp i egne utredninger eller aksjoner som vist til ovenfor, eller rett og slett som interpellasjoner eller spørsmål til ordfører før bystyremøtene starter. En eller helst flere kan samarbeide om det. Vi bruker nettet for å finpusse.

Vi fremmer alternativer

Vi har vært opptatt av å være et parti som har fokus på mulighetene og på å *fremme alternativer*. Derfor er vi *et offensivt parti*. Vi foreslår ting. Når vi sier nei, bestreber vi oss på å komme med et bedre alternativ. Å si nei betyr å si ja til noe bedre. Det kan være krevende, men det er jo det som er spennende og utfordrende. For eksempel sier vi nei til en turistsatsing som handler om å bygge ut sjønære næringsarealer til fritidsleiligheter for de rike om sommeren. I stedet fremmer vi reguleringsforslag der disse arealene settes av til helårs næring eller boligutbygging. Vi foreslår at all turisme skal ha et overordnet mål om å være grønn turisme. Et annet eksempel: RV foreslår at omorganiseringen i kommunen ikke skal foregå fra toppen, men at grunnplanen skal være drivkraft. Innen sånne områder utvikler vi nettverk og

politikk, bygger helt konkrete forslag. Vi skriver leserinnlegg og kommer med pressemeldinger: Vi bruker media mye!

Vi synes det er viktig å få til helt *konkrete resultater* som gjør det bedre for folk. Vi setter oss mål om å få gjennomslag. Selvsagt skal en del forslag være «uoppnåelige» eller svært langsiktige og «urealistiske», men i hovedsak skal våre forslag føre til vedtak som forandrer hverdagen og som er gode for folk.

Det vi får til, må vi ikke glemme. Vi *må ta vare på alt vi får til*. Det gjelder for hver enkelt representant og for partiet som helhet. En skal ikke skryte på seg, men en har lov til å være stolt, en har lov til å kunne vise til at kamp nytter, samarbeid og engasjement nytter. Vi har etterhver mye å vise til.

Risor.rv.no

I det siste har vi utviklet nettstedet <http://risor.rv.no> til et redskap for kommunikasjon. Her finner dere fem rubriker med ulike felt til venstre der både RVs program og våre oppsummeringer av saker vi har jobba med står. I tillegg finner dere foredraget som oppsummerer erfaringer fra arbeidet i Risor RV holdt på folkevalgtkonferansen, sammen med eksempler på pressemeldinger og interpellasjoner og leserinnlegg.

Knut Henning er mangeårig kommunestyrerepresentant og nå nyvalgt ordfører i Risor.

Risor by.

Foto: Wikipedia Commons

3 raske ...

Sunniva Schultze-Florey er gruppeleiar i Raudt si gruppe på fylkestinget i Hordaland

– *Hva er din beste motstrategi når du blir utsatt for hersketeknikker?*

– Å herske tilbake og kreve min rett! Jeg har like mye rett til å sitte på fylkestinget som alle de andre representantene og har rett på like mye respekt. Et år da jeg skulle legge frem RVs budsjettforslag var det mye uro i salen. Folk gikk frem og tilbake, pratet med andre representanter og ingen hørte etter hva jeg sa. Da ba jeg de rett og slett om være stille mens jeg snakket. Det funkete som bare det – de satte seg og var stille som mus resten av innlegget mitt.

– *Hva kunne du ønske deg at noen hadde fortalt deg da du var ny?*

– Jeg vet ikke helt, det er så mye å sette seg inn i. Jeg hadde vært på en del fylkesting og demonstrert mot kutt i skolebudsjettene for jeg ble innvalgt, så jeg visste litt hva jeg gikk til. Disse erfaringene var veldig gode å ha med seg inn. Ellers fikk jeg mye igjen for å prate med de andre folkevalgte i Bergen, men de sitter i kommunen og vet lite om fylkeskommunen. Men en god opplysning var hvordan man skriver forslag. Jeg skrev og skrev, og hadde med en lang begrunnelse for hvorfor forslaget mitt var best, men slik gjøres det ikke! Nå skriver jeg korte og konsise forslag, og sparer begrunnelsene til innleggene.

– *Hva er din største politiske seier?*

– Det er vanskelig å velge. Noen saker fremstår som store seire uten at det egentlig lå så mye arbeid bak dem, mens andre saker har en lag og hard forhistorie uten at det ender opp med noe stort. Jeg er veldig fornøyd med å ha fått mobilisert elevene i Hordaland mot skolesammenslåinger. Vi fikk ikke stoppet noen, men fikk utsatt alle noen måneder, og noen i flere år. Jeg er også veldig fornøyd med snøggbåttruten mellom Rosendal og Bergen. Den foreslo jeg i et møte i fylkesutvalget og ble grundig nedstemt. Men noen måneder etterpå foreslo rådmannen å opprette ruten, og da gikk det gjennom. Morsomt hvordan ting kan snu så fort! At det er uenighet innad i Hordaland RV om selve ruten er en annen diskusjon.

En annen sak er kampen for gratis skole, her aktualisert av PC-saken. Da saken først kom opp gjaldt det et prøveprosjekt med obligatorisk PC på en skole. Jeg foreslo at fylkeskommunen skulle betale gildet og forslaget fikk en stemme. Jeg fikk høre at det var utopisk og naivt, men at det var bra at jeg hadde ungdommelig pågangsmot. Heldigvis stoppet ikke saken der. Prøveprosjektet fikk mye pepper fra Elevorganisasjonen og Utdanningsforbundet, som støttet RVs forslag. To år senere ble det innført obligatorisk PC for alle elevene i Hordalandsskolene, men nå skulle de kun koste elevene 1000 kr. Det er ikke gratis, men veldig mye bedre enn at elevene skulle betale hele regningen.

Den saken jeg likevel er mest stolt av, er kampen for å få laget en plan mot trakassering og mobbing av homofile elever i den videregående skolen. Jeg har jobbet for at Hordaland skal bli et mer homovennlig fylke hele perioden, men arbeidet har gått treigt. Ikke så rart når fylkesordføreren er fra KrF og er uttalt homofob, og når FrP er nest største parti. Men med mye tautrekking og gode overtalelseevner gikk det fremover. Vi har diskutert homosak i hvert eneste utvalgsmøte det siste året, og i juni ble det fattet et enstemmig vedtak om å sette ned en gruppe som skal utarbeide planen. Det er jeg skikkelig stolt av!

Revolusjonært parlamentarisk arbeid

Av Torstein Dahle

Ikke sjelden får vi høre at dette med revolusjon er noen fjerne greier som vi må slutte å tenke på, og så må vi i stedet konsentrere oss om det som kan gjøres i folkevalgte organer her og nå. Slike utsagn bygger på en stor misforståelse. Det er nemlig slik at nettopp de kvalitetene som folk flest setter særlig høyt ved Rødts parlamentariske arbeid, har nær sammenheng med at Rødt er et revolusjonært parti.

I Rødt knytter vi det parlamentariske arbeidet til folks egen kamp på en måte som man sjelden ser i andre partier. Hos oss er denne måten å jobbe parlamentarisk på, tuftet på en ideologi om at vi skal inspirere folk til å kreve å få styre sin egen virkelighet – inspirere folk til å prøve å ta makten. Det kan for eksempel dreie seg om å ta makten fra dem som vil nedlegge skolen på stedet, ved å mobilisere til kamp mot skolenedleggelsen. Det kan dreie seg om å klare å stoppe nedleggelsen av sykehjemmet, ved å aktivisere mange til innsats for å gi motkreftene stor nok styrke. Det kan være innsats for å presse fram økte bevilgninger til sykehusene og for å stoppe den bedriftsøkonomiske styringen gjennom de såkalte helseforetakene.

Vår rolle er å være et redskap for dem som har valgt oss, og et redskap for dem som kjemper for viktige saker – ikke å være opptatt av å bygge seg opp personlige maktposisjoner eller lage springbrett for egen karriere. Som mange andre Rødt-representanter har jeg et ry for å ha satt meg godt inn i

sakene. I virkeligheten har jeg ikke det, men jeg har snakket med dem som selv er engasjerte i saken. Jeg får argumentene og innsikten servert på sølvfat, og det er i virkeligheten andres innsikt jeg formidler.

Ikke hva som helst

Det betyr ikke at vi formidler hva som helst eller godtar hva som helst bare det kommer fra folk som står midt oppe i det. Er dine behov rammet av kommunens økonomiske skvis, vil det ofte være lett å se på andre oppgaver som ser ut til å være mindre viktige, og si: «Det har

kommunen råd til – kunne de ikke heller bruke pengene på mine oppgaver?»

Kulturbevilgninger er et vanlig offer for slike tanker. Vi kjøper ikke den type tenkning, men vi fremmer kravet om økt satsing likevel, og kopler det mot hva som brukes på kommuneledelsens

Som mange andre Rødt-representanter har jeg et ry for å ha satt meg godt inn i sakene. I virkeligheten har jeg ikke det, men jeg har snakket med dem som selv er engasjerte i saken. Jeg får argumentene og innsikten servert på sølvfat, og det er i virkeligheten andres innsikt jeg formidler.

lønninger eller rådyre konsulenter eller komiteers «studiereiser». Vi peker mot staten som stadig mer tydelig er kapitalens stat og ikke folkets stat. Og vi peker

på hvordan de rike bruker denne staten til å fremme sine egne interesser, for eksempel ved særlig gunstige skatteordninger. Vi spiller ikke folks berettigede krav ut mot hverandre, men retter dem oppover.

Vi setter ikke vår lit til papirene som kommer ovenfra, tvert imot er vi opptatt av få høre den versjonen som kommer fra dem som står midt ute i virkeligheten selv.

Når vi driver det parlamentariske arbeidet på denne måten, blir vi også veldig populære hos folk. Det kommer oftest til uttrykk som personlig popularitet, fordi det tar lengre tid for folk å skjønne at det er partiets karakter som gjør at vi jobber slik vi gjør. Det at Rødt er et revolusjonært parti som arbeider for at folk skal ta makten fra kapitalen og kapitalistene, er altså slett ikke en tom frase. Det er et mål som styrer innretningen av vårt daglige parlamentariske arbeid (og selvsagt også vårt arbeid utenfor de parlamentariske organene).

Og det er nettopp dette som skiller Rødt kvalitativt fra de andre partiene i kommunestyre og fylkesting, og som skilte RV fra de andre stortingspartiene da Erling Folkvord satt på Stortinget i perioden 1993–1997.

Vi jobber for at folk skal aktivisere seg og organisere seg, for å verne seg mot at kapitalen får styre slik den selv vil. Men vi har altså enda større mål: Vi jobber for at folk skal ta makten fra kapitalen og dens støttespillere, først i de nære sakene, så i samfunnet som helhet. Vi jobber for at kapitalismen skal erstattes med et sosialistisk samfunn, der folk aktivt styrer selv, og der beslutningene ikke tas for å få størst profitt og raskest vekst i kapitalen, men for å dekke folks behov best mulig ut fra de ressursene vi

har og de kravene som miljø og økologi stiller. Vi jobber for at menneskeheten skal klare å utvikle det klasseløse samfunnet. Slik jeg ser det, er dette Rødts overordnede mål. Ikke noe av det vi gjør, må virke til å motarbeide dette målet.

Det aller meste av det vi gjør, må bidra til å fremme dette målet.

Et nødvendig vilkår for å nå vårt overordnede mål, er altså at vi legger avgjørende vekt på å aktivisere og organisere folk til politisk innsats. Det er grunnleggende i strid med Rødts mål dersom vi sier til folk: «Nå må dere holde dere i ro,

slik at vi får arbeidsro til å ordne opp for dere.»

Passivisere eller aktivisere?

Rødts parlamentariske arbeid må vurderes ut fra hvordan det virker på folk. Bidrar det til å passivisere folk eller bidrar det til å aktivisere dem? Bidrar det til å styrke folks selvtilitt? Hvis vi klarer å få flertall for et forslag – vil folk da oppleve det som en seier eller vil de oppleve det som et nederlag? Dette er avgjørende kriterier for å vurdere om vår linje i en sak er riktig eller gal.

Vi i Rødt jobber selvsagt for at folk skal få et bedre liv allerede i dagens samfunn. Vi jobber for å slå tilbake umenneskelige utslag av makthavernes politikk. Vi jobber for å få gjennomført de forbedringene og de lettelsene i folks liv som utviklingen i teknologi og produksjonsevne gir grunnlag for. Men selv om vi i en viss forstand jobber for å gjøre kapitalismen mer menneskelig og mer økologisk forsvarlig, har vi ingen illusjon om at det finnes en kapitalisme som kan gi menneskeheten en akseptabel framtid. Profittjakt, griskheten, kravet om vekst i kapitalen – alt dette som ligger

i kapitalismens natur – betyr at den må vekke!

Å få lov til å styre kapitalismen er derfor ikke noe mål for Rødt. Vårt mål er å fjerne den. Det er mange som har trodd at de kunne styre kapitalismen til å bli «det gode samfunn». Men vi vet at kapitalens egne maktmidler vil bli satt inn for å ta makten fra ethvert politisk parti som måtte ønske å styre kapitalismen på en måte som setter kapitalens interesser til side og i stedet legger avgjørende vekt på menneskenes og naturens behov.

Men nettopp fordi vi har et slikt større perspektiv, er det selvsagt viktig å bidra til at folk kan oppnå resultater her og nå. Vi er i høyeste grad opptatt av å få gjennomslag og klare å presse fram en sak til et vedtak som oppleves som et best mulig resultat for folk. Fordi vi er konsekvente støttespillere for folk og står på deres krav, vil vi ofte være i et lite mindretall. Men kan vi klare å manøvrere fram et flertall ved å gjøre noen mindre innrømmelser, så gjør vi selvsagt det.

Nettopp fordi vi ikke er koplet fast til noen av maktblokkene, står vi ofte friere enn andre til å tråkle sammen et flertall på tvers av tradisjonelle skillelinjer. Og nettopp fordi vi er opptatt av å knytte vårt arbeid sammen med folks egen kamp, har vi ofte styrken fra folks egen mobilisering i ryggen når vi fremmer standpunkter i kommunestyret og fylkesting. Derfor kan folkevalgte fra Rødt ofte vise til at det har lyktes å oppnå viktige resultater.

Kompromisser?

Vi kan være villige til å strekke oss langt dersom vi gjennom å inngå kompromisser kan oppnå noe som er svært viktig for

folk uten at det rammer andre. To eksempler fra Bergen der vi inngikk allianser med blant annet Høyre og Fremskrittspartiet: Vi inngikk et barnehagekompromiss som slo tilbake et Ap-dominert byråds forsøk på å svekke kvalitative og kvantitative krav til bemanningen i barnehagene. Kompromisset åpnet for økt

kommunal innsats, men åpnet samtidig for vesentlig økt privat innsats på barnehagesektoren. Vi sto på for å få ny ungdomsskole på Flakrveit der selve bygget skulle reises i privat regi og kommunen skulle leie framfor selv å bygge og eie bygget, fordi bare en allianse med Høyre og Fremskrittspartiet kunne gi bystyreflertall for å få gjennomslag for beboernes årelange og stadig

hardere kamp for ungdomsskole. Var det riktig å inngå disse kompromissene? Ut fra hvordan det fungerte for dem som var engasjert i kampen på disse to områdene, kom vi til at det var det.

Hvor langt kan vi gå i å inngå kompromisser? Hvor langt kan vi gå i å lage et budsjettflertall eller å inngå i den styrende majoriteten i kommunestyret?

Notodden – et eksempel

Rødt-medlemmer i Notodden kommune er blant dem som vinner viktige erfaringer på dette feltet. Som deltakere i Solidaritetslista, som er bredere sammensatt med bl.a. en del SV-ere som deltakere, har de i perioden 2003–2007 blant annet hatt varaordførerposisjonen i kommunen, med Asgeir Drugli som en meget dyktig innehaver av det vervet. De har laget budsjettkompromisser som også innebærer kutt på enkelte områder på grunn av en svært presset kommuneøkonomi. Det avgjørende for å vurdere om de gjør rett eller galt, er hvordan folk i

Notodden ser på saken. Bidrar Rødt-folkenes innsats i kommunestyret til å passivisere folk eller aktivisere folk? Styrker eller svekker det fagforeningene? Opplever folk Solidaritetslistas forslag som bra? Oppsummerer folk det som en seier når Solidaritetslista får gjennomslag for sine forslag?

Vurdert etter slike kriterier kan det neppe være tvil om at Rødt-folkene i Notodden i all hovedsak driver en veldig bra, revolusjonær parlamentarisk praksis. De vinner viktige erfaringer, som vi andre har mye å lære av. Og de er seg bevisst at de kan balansere ut mot grensen av hva som er riktig for revolusjonære parlamentarikere. Etter min mening gjør de en veldig flott innsats.

Vi ser forskjellen når vi for eksempel studerer hva SV drev med i sitt samarbeid med Ap i maktposisjon i Tromsø. De prøvde for eksempel å svekke folkelige aksjoner, og de var forbannet på en stor underskriftsaksjon mot nedleggelse av sykehjemsplasser. Det skapte nemlig uro, det forstyrret deres arbeid med saken.

Nettopp det at Rødt driver et revolusjonært parlamentarisk arbeid, tilsier at det er viktig å drive det parlamentariske og det utenomparlamentariske arbeidet innenfor rammen av ett og samme parti. Det er viktig at Rødt kan trappe opp sin innsats i fagbevegelsen og bruke sine posisjoner som folkevalgte til å styrke fagbevegelsens kamp. Revolusjonært parlamentarisk arbeid tilsier nettopp en slik kopling – det parlamentariske arbeidet er ikke noe løsrevet fra folks egen organisering og kamp.

Etter min mening er dette nettopp noe av det viktigste å styrke og utvikle videre når vi skal bygge det nye partiet Rødt.

Forholdet mellom parti og folkevalgte representanter

Rødts folkevalgte representanter er valgt på lokale valgprogrammer og er bundet av det. Gjennom lang tid har folk erfart at de kan stole på RVs representanter. Folk skal slippe å oppleve det som de er så vant til med de andre partiene: At

det er ikke er farlig med valgloftene når valget er over. Folk skal vite at de kan stole på Rødts representanter: Vi svikter ikke det programmet vi er valgt på.

Rødts representanter er ofte populære stemmesankere, og mange nyter stor personlig tillit. Mange har måttet klare seg mye på egen hånd, med svak partiorganisering i

ryggen. Likevel: Erfaringen tilsier at i det lange løp er det helt avgjørende med et godt samspill mellom representant og partiorganisasjon.

Vi har noen skremmende eksempler – heldigvis få – på RV-representanter som har brukt sin posisjon som springbrett for å klatre videre oppover i maktens pyramide. Herman Kristoffersen i Tromsø er vel det verste eksemplet hittil. Slike eksempler sier noe om hvor viktig det er at partiet kan «holde representantene i ørene». Representantene må hele tiden være bevisst på hvorfor de har den posisjonen de har. I valgkampen løper partimedlemmer og aktivister i partiets omland beina av seg for å spre politikken og skaffe stemmer til partiet. De har da sannelig også sin eiendomsrett til partiets representasjon i kommunestyret og fylkestinget! Ingen Rødt-representant sitter der i kraft av seg selv.

Det er viktig at vi gir flere mennesker muligheten til å bygge seg opp som ansikter for Rødt. Erfaringsmessig tar det ofte lang tid. I valgene spiller den personlige kjennskapen og tilliten til folk

en stor rolle. Derfor må vi spesielt være opptatt av å gi kvinner muligheter til å bygge seg opp. Å styrke arbeiderklasse-representasjonen er også et sentralt mål for Rødt.

Enkeltpersonene er altså svært viktige, men det er samtidig nødvendig å sikre at de er forankret i en aktiv og sterk partiorganisasjon. En slik forankring er også nødvendig for å få det riktige forholdet mellom arbeidet i de parlamentariske organene og partiets arbeid med å mobilisere folk til engasjement i lokale og sentrale kampsaker.

Det er nødvendig at det lokale partilaget legger vekt på å støtte opp om Rødt-representantenes virke som folkevalgt, ved å diskutere linjene for de viktigste sakene, prøve å få satt av nok kapasitet til å bistå i arbeidet og stå til disposisjon for å diskutere vanskelige spørsmål som måtte dukke opp. Og det er viktig at representantene selv er aktive overfor laget og er opptatt av å høre på de andres syn på sakene.

Å være folkevalgt representant er krevende. Det er fort gjort å gjøre feil. Det er viktig at partiet tillater en romslig tabekvote, og det blir helt håpløst hvis alle detaljer skal klareres med partilaget. På den annen side er det nødvendig at alle viktige konfliktspørsmål og alle prinsipielt viktige beslutninger tas opp med laget. Det er uholdbart hvis representanten eller kommunestyregruppen «spiller solo» i slike saker. Til syvende og sist er det partiet som er representert i kommunestyret eller fylkestinget.

Det finnes ingen fasit på hvordan samspeillet mellom parti og folkevalgte representanter skal være. Det viktigste er å legge vekt på å utvikle et virkelig sam-

spill, basert på gjensidig respekt og vilje til å forstå og utvikle hverandre. Å bruke en posisjon som folkevalgt til å presse gjennom sitt syn på tvers av hva partilag og partiorganer mener, er uakseptabelt. Alle må huske på et grunnleggende prinsipp for partiet vårt: Uenighet skal brukes til å utvikle politikken videre. Det oppnår vi ikke

ved å trumfe igjennom et bestemt syn.

Våre folkevalgte representanter spiller en svært viktig rolle i å utvikle partiet. Samtidig skal Rødt ikke gå i samme fellen som andre partier: At det er i kommunestyregruppe og stortingsgruppe og i den aller øverste ledelsen at makten ligger, mens medlemsmøter og landsmøter får mer rituell betydning.

Vårt mål er å overbevise folk om at det er nødvendig å riste av seg kapitalismens åk. Det er nødvendig at folk tar makten fra kapitalen og lager et helt nytt samfunn, basert på at folk aktivt styrer selv, og at det er arbeiderklassen – de som gjør jobben og som skaper verdiene – som skal stå i spissen for samfunnet. Vi når ikke det målet hvis vi ikke lar det prege vår politiske virksomhet her og nå.

Rødt er et revolusjonært parti. Det skal gjennomsyre hele partiets virksomhet – også vårt parlamentariske arbeid. Det er ingen floskel at Rødt driver et revolusjonært parlamentarisk arbeid. Det er en realitet, hver eneste dag.

Torstein Dahle er leiar i Raudt og har lang parlamentarisk erfaring frå arbeid i bystyret i Bergen og Hordaland Fylkesting.

Kan kokkepikene styre staten?

Arbeidsmåter og erfaringar frå RVs stortingsarbeid

Av Anne Minken

Første gang trykt i boka «Med folk mot makta» fra 1995.

Redigert i 2007.

RVs mål er at arbeiderklassen skal få politisk makt og delta aktivt i samfunnsstyringa på alle plan. Er det mulig å få til dette i et høyt utvikla og komplisert samfunn? Kan kokkepikene styre staten sånn som Lenin hadde som målsetting for den russiske revolusjonen? Har RV gjennom mange års deltakelse i kommunestyre og fylkesting, og de to siste åra også med en representant på Stortinget, gjort erfaringer som kan si oss noe om hvordan folk flest kan få makt og innflytelse over egen hverdag?

Lenin mente at statsstyret under sosialismen skulle være så enkelt og oversiktlig at arbeiderne skulle kunne utføre jobben på fritida etter 8-timers arbeidsdag. Først måtte det gamle snirklete og tungroddet tsarbyråkratiet knuses. Så måtte det bygges opp nye styringsorganer og utvikles nye styringsformer. Men statsstyret i Sovjetunionen kom aldri i nærheten av Lenins visjon. [...] Det vokste fram et sosialistisk byråkrati som trakk med seg mye slagg fra tsartida. Det er mange kompliserte årsaker til at eksperimentet ikke lyktes. En liten faktor Lenin ikke la nok vekt på i beregninga var hvor lang kokkepikenes arbeidsdag faktisk var, hvor utmatta de ble og den lange arbeidsøkta de hadde hjemme etterpå.

Det parlamentariske styresettet i Norge bygger på et idealbilde om at de avgjørende beslutningene skal tas av folkevalgte representanter, ikke av eksperter. Alle veit at det ikke er sånn

og ikke kan være sånn i et kapitalistisk samfunn. De grunnleggende spørsmåla, de som gjelder den økonomiske makta, kommer aldri til de parlamentariske organene. De folkevalgte representantene slipper til på et sterkt begrensa område og innafor rammer som kapitaleierne og selve det kapitalistiske systemet har satt. I de sakene folkevalgte får til behandling, er premisene lagt av eksperter og byråkrater. I mange tilfeller er de viktigste avgjørelsene allerede tatt. Vårt spørsmål er derfor i første omgang ikke om kok-

kepikene kan styre staten, men om det har noen hensikt for kokkepiker og andre å delta i den trange sektoren som er satt av til styring for folkevalgte representanter.

Vi tror vi nok så uforbeholdent kan svare ja på spørsmålet. Det er mange eksempler på at det

har vært mulig for RV å få gjennomslag på konkrete saker og sette søkelyset på vanstyre og overgrep. Men hvis vi skal kunne

Motstrategier mot hersketeknikker:

1. Forstå og avslør hersketeknikkene
 2. Politisk dugnad.
- Mobiliser ressursene i og utafor RV
3. Lær av folk. Åpen dør/åpen linje
 4. RV må sette dagsorden sjøl
 5. Damer må sette dagsorden
-

føre dette arbeidet videre er vi nødt til å se kritisk på arbeidsmetodene. Ellers kan politikken fort degenerere til at en håndfull spesielt utholdende valgte representanter ordner opp på vegne av folk. Særlig damer kvier seg for å delta i RVs parlamentariske arbeid. Det blir sett på som en vanskelig og tidkrevende mannsøvelse – en øvelse som dreier seg om papir og ord, ikke om mennesker.

Det er ikke spørsmål om hva du har av egne erfaringer og kunnskaper, men om å lese tjukke dokumenter raskest. Jobben dreier seg om å hevde seg i debatter, «ta motstanderne» og briljere med skarpe analyser. Det er en ensom jobb, du sitter aleine med dokumentbunken og PCen i seine nattetimer. Derfor opplever vi at kvinner som veit alt om å stå i barnehagekø, hva svikt i eldreomsorgen betyr eller hvordan det er å slåss med sosialkontor og trygdekontor, sier nei til å stå på ei kommunevalgliste fordi de ikke kan og veit nok.

Hovedproblemet er ikke at disse damene har for dårlig sjøltillit og ikke er klar over hvor mye de veit og kan. Damene har faktisk gode grunner til å si nei. Du skal være temmelig sterk for å ikke bli overkjørt av kravene om hvordan en folkevalgt skal oppføre seg og behandle saker. Det gjelder også de kravene som RV-tradisjonen for arbeid i parlamentariske organer setter. Derfor er det viktig å stille noen flere spørsmål: Er det mulig å gjøre en jobb som folkevalgt for RV på annen måte enn som en «ensom sliter»? Finnes det arbeidsmetoder som er spesielt egna for at damer kan ta på seg jobben uten å knekke nakken?

RVs stortingssekretariat består av to damer: Vi stilte med godt arbeidsmot og mye erfaring og kunnskap om virkeligheten, trodde vi. Men vi fikk fort stor-

tingshverdagen midt i fleisen. Vi følte oss som kokkepiker som helt i begynnelsen av læretida hadde fått ansvar for en bankett for 500 personer. Menyen var på fransk og kjøkkenbenken var full av ukjente og mystiske ingredienser som vi ikke visste hvordan vi skulle få høl på. Det oppstod fort ideer om at vi burde vært utdanna som både jurister og som sosialøkonomer for å kunne gjøre jobben.

Vi har prøvd å løse problemene på to måter. Den første måten er å arbeide lengre dager, hardere, mer og mer. Den metoden blir vi ganske slitne av. Og kanskje er det ingen som gidder å ta over for oss når vi er utslitt. Den andre metoden er å arbeide på nye måter. Vi har utvikla noen motstrategier.

Vi måtte ikke bare lære å lese et nytt språk, vi ble også pressa til å skrive på helt spesielle måter. Det viste seg at å si noe rett fram og direkte kunne være både ukonstusjonelt og uparlamentarisk. Merknader og forslag skal være skrevet i et eget språk. Det finnes særegne koder: «Stortinget foreslår» og «Stortinget henstiller» betyr to helt vidt forskjellige ting.

Motstrategi nr. 1:

Forstå og avslør hersketeknikkene

Det første vi måtte tvinge oss sjøl til å forstå var at vi var utsatt for hersketeknikker. Hva var det som gjorde jobben så vanskelig? Dokumentbunken er stor. Dokumentene er skrevet i et utilgjengelig og tungt språk – en særegen departementsprosa hvor svadaen flyter fra side til side og det er vanskelig å skjære igjennom og se hva som virkelig står der. Det vi skal ta stilling til er utarbeida av høyt-gasjerte statsbyråkrater som har brukt år av sitt liv til å perfektionere seg i herskerspråket. På dette språket kan et kutt i støtta til eneforsørgere bli lansert som ei forbedring av situasjonen for de enslige mødrene. Enorme oljeinntekter og en netto statlig formue på 255 milliarder kan bli framstilt som en situasjon hvor vi må kutte inn på ytelser fra folketrygden for å unngå økonomisk ruin. Det er dyktig gjort. En av teknikkene er å bruke mange spaltemetre og utvikle et helt sett av nyord og talemåter.

Vi måtte ikke bare lære å lese et nytt språk, vi ble også pressa til å skrive på helt spesielle måter. Det viste seg at å si noe rett fram og direkte kunne være både ukonstitusjonelt og uparlamentarisk. Merknader og forslag skal være skrevet i et eget språk. Det finnes særegne koder: «Stortinget foreslår» og «Stortinget henstiller» betyr to helt vidt forskjellige ting.

De språklige hersketeknikkene er brysomme, men ikke uoverstigelige.

Vi har funnet en balanse hvor vi har lært oss de viktigste frasene, men likevel prøver å holde fast ved vårt eget språk. Verre er det med de særegne arbeidsrutinene og ritualene som blir brukt for å bygge opp under respekten for Stortinget. [...]

Motstrategi nr. 2: Politisk dugnad.

Mobiliser ressursene i og utafør RV

Vi forsto fort at det var umulig for oss å sette oss inn i og mestre alle viktige saker. Derfor har vi lagt opp stortingsarbeidet vårt som en kjempestor dugnad. Vi trenger hjelp fra folk som har kunnskaper og egne erfaringer på mange forskjellige områder. I løpet av de nå snart to åra RV har vært på Stortinget har vi bygd opp et ressursnettverk på over 200 personer. Bøker og småbrukere hjelper oss med landbruks-spørsmål. Faglige tillitsvalgte har stilt opp med grundig sakkunnskap. Vi vil

spesielt nevne RVerne innafør post, tele og jernbane som har skolert opp stortingsgruppa i kampen mot fristilling og privatisering, og fulgte opp med å lage innlegg, forslag og spørsmål til spørretimen. Stortingsarbeidet har synliggjort hvor mye kunnskaper RVs medlemmer og ven-

ner har og hvor mange områder de dekker. Ved hjelp av nettverket kan vi både hente inn og spre kunnskap. Hjelperne våre får debattreferater og stortingsdokumenter som de kan bruke i videre politisk arbeid med sakene. Vi har arrangert

møter og seminarer for å samle folk med kunnskap og erfaringer. Innledningene fra seminarer har blitt brukt som utgangspunkt for artikler og lokale studie- og diskusjonsopplegg. [...]

Motstrategi nr. 3:

Lær av folk. Åpen dør/åpen linje

Vår strategi nr. 3 har vært å prøve å holde åpen dør og åpen linje for folk som tar kontakt med oss om saker. Det viste seg fort at mange – også langt utover RVs rekker – hadde store forhåpninger til hva RV og Erling Folkvord kunne utrette på Stortinget. Telefonene våre kimte i ett og brev-bunken vokste. Folk tok kontakt med oss om mange forskjellige saker, men fellesnevneren var at folk ikke nådde fram hos offentlige myndigheter og følte seg overkjørt og nedverdiggende behandla.

Rådgivere og sekretærer i de andre partisekretariatene forklarte oss stortingsmåten for å takle sånne saker. De hadde utvikla velprøvde teknikker for å beskytte seg mot virkeligheten. «Når noen ringer spør vi hvem de representerer og om de representerer en landsomfattende

organisasjon.» Med en sånn silemekanisme hadde vi gått glipp av svært mange viktige saker. [...]

De aller fleste stortingsrepresentanter har som regel at de ikke tar opp enkelt-saker. De begrunner det med at det er utenfor stortingsrepresentantenes man-

dat å gå inn i konkrete saker. Stortingsrepresentantene må konsentrere seg om de store linjene. [...]

Vi kan godt forstå hvordan ideene om å avgrense seg mot enkeltsaker og behovet for sånne fraser oppstår. Tankene om at vi ville drukne i enkeltsaker meldte seg hos oss også når bunken av brev vok-

ste mot taket. På den andre sida hadde vi liten tro på at det gikk an å lage gode «overordna politiske linjer» uten å kjenne enkeltsakene. Når vi oppsummerer erfaringene fra halvgått løp på Stortinget, ser vi klart at det er jobbinga med enkeltsaker vi har lært aller mest av. Jobbinga med flere tiltalls henvendelser fra flyktninger og asylsøker har gitt oss kunnskaper om asylopolitikken som vi aldri ville fått ved å holde oss på de «overordna politiske linjene». [...]

Når det gjelder flyktningesaker har vi stort sett prøvd å følge opp hver sak vi har fått. Men vi har lagt vekk på å ikke gi falske forhåninger om at RVs ene representant – verken aleine eller i samarbeid med andre partier – kan oppnå stort ved å ta opp saker med isdronninga i justisdepartementet.

Blant de mange andre henvendelsene RVs stortingsgruppe får, er det sjølsagt ofte saker som vi verken har forutsetninger eller kapasitet til å gå inn i og jobbe med. Vi prøver å holde fast ved ei linje om at alle skal få anledning til å legge fram saka si og at alle skal få et svar. Vi prøver også å gi informasjon om hvor en kan få hjelp. Vi har hatt stor nytte av samarbeid med bl.a. Selvhjelp, JURK, JussHjelpe og Klientaksjonen i Fredrikstad.

Motstrategi nr. 4:
RV må sette dagsorden sjølv
Hvem skal sette dagsorden, er et av de viktigste spørsmåla RVere må stille seg når de jobber innafor parlamentariske

organer. Vi hadde det klart for oss fra starten at hvis vi nøyde oss med å følge Stortingets dagsorden ville vi få nok å gjøre, men oppnå lite. Det er likevel gjort å forfalle til å bli slaver av dagsorden. Vi har vært gjennom en ganske tøff periode og har gradvis blitt flinkere til å prioritere sakene på Stortingets dags-

orden, velge ut noen og kutte ut andre.

Vi vil altså ikke la stortingspresidentens styre hvilke saker vi skal jobbe med og hva vi skal prioritere. Vi vil hel-

ler ikke falle i fella med å la media sette dagsorden. Det er ikke det som dagsrevyen og tabloidavisene til enhver tid synes er viktig som skal bestemme hva vi skal jobbe med. Hvem er det da som styrer prioriteringene våre? Linja med åpen dør for alle som kontakter oss, bestemmer mange av de politiske valga vi gjør. [...]

De fleste av RVs spørsmål i spørretimen stiller vi på oppfordring fra folk i og utafor RV. En rask gjennomgang av hvilke spørsmål vi har stilt viser et bredt og tilsynelatende litt tilfeldig spekter av emner – fra bekjemping av almesjuka til dobbeltspillet rundt oppheving av telemonopolet. Det blir sikkert ikke alltid

100% poliske korrekte prioriteringer av å la den åpne døra styre så mye av politikken. Men vi synes det er en viktig del av stortingsjobben å fungere som talerør for folk. Når vi stiller spørsmål på oppdrag, kan vi også være sikre på at spørsmål og svar blir brukt og fulgt opp videre i lokalt politisk arbeid. [...]

Motstrategi nr. 5:
Damer må sette dagsorden
Da RV i full fart skulle snekre sammen et stortingssekretariat høsten 1993, stilte Erling Folkvord et absolutt krav: Sekretariatet måtte bestå av damer. Vi tror det var mange som ikke skjønnte hvorfor han

var så firkanta og absolutt på dette spørsmålet. Det er sjølsagt vel og bra med damer, men skulle de konkurrere ut mer politisk framskredne menn? Sekretariatet kunne vel bestå av en mann og en dame? Noen snakka om ansettelser på «puppekvoten» og hevdta at det fungerte dårlig for damer å bli kvotert inn i alle mulig slags verv.

Vi som jobber i sekretariatet er sikkert ikke de rette til å oppsummere om denne linja var riktig. Men en ting vi har forstått bedre gjennom jobbinga for stortingsgruppa, er at damer og menn ofte har ganske ulik vurderinga av hva som er en viktig politisk sak. Vi ser godt at det kan bli viktig for RV å knipe en statsråd i uetterretteligheter eller grave fram snusk i børsstyret. Men det er ikke såne saker vi virkelig tenner på og blir engasjert av. Vi tror at jobbinga med sekstimersdagen og kvinnelønna ville fått en langt mer beskjeden plass hvis det ikke hadde vært for et bestemt og vedvarende «trøkk» fra damene i stortingsgruppa og sekretariatet. Vi er slett ikke overbevist om at saka rundt døvebarnehagen i Oslo og døves rett til tegnspråkopplæring hadde blitt høyt prioritert i ei mannsdominert gruppe. Ville jobbinga med de uverdige forholda i eldreomsorgen i Fredrikstad blitt prioritert hvis den kvinnelige eldrefoerkjemperen som kontakta oss hadde møtt en mann som aldri hadde stelt den gamle mora si?

Vi påstår ikke at menn ville ha neglisjert saker som gjelder unger, kvinner og eldreomsorg. Men vi er temmelig sikre på at det er systematiske forskjeller på hva

kvinner og menn synes er ei stor politisk sak og hvordan vi prioriterer.

Har vi funnet svarene på hvordan kokkepikene kan få brukt sine kunnskaper og erfaringer i de parlamentariske organene?

Svaret på spørsmålet er: Nei, langt i fra! RVs stortingsarbeid er ennå i alt for høy grad bygget på en enkeltper-

sone enorme innsats i seine nattetimer. Arbeidsdagene i sekretariatet er sånn at det ville vært svært vanskelig for damer med ansvar for små barn eller gamle foreldre å jobbe her. Vi har ikke løst problemene som oppstår ved at noen driver med politikk på heltid og andre bare kan bruke fritida. De to damene i RVs stortingsgruppe er begge aleineforsørgere med ansvar for unger under skolealder. Vi har ikke klart å legge opp arbeidet

sånn at de kan delta og bruke kunnskapene sine fullt ut.

Vi lykkes med å trekke mange med i utforminga av politikken, men når fristene er korte og dokumentbunkene tjukke, er det lett å falle i fella med å satse på en ressursperson som har trening i å lese dokumenter. Det er svært ofte en godt utdanna mann. Vi trenger forskeren som har undersøkt hva som skjer med dem som får avslag på uføretrygd, men vi trenger enda mer hun som har opplevd det sjøl. Den dagen vi ikke har tida til å snakke med henne, har vi tapt.

undersøkt hva som skjer med dem som får avslag på uføretrygd, men vi trenger enda mer hun som har opplevd det sjøl. Den dagen vi ikke har tida til å snakke med henne, har vi tapt.

Virker motstrategiene?

Dette spørsmålet vil vi svare ja på. Motstrategiene virker, vi er kommet et

stykke videre sjøl om vi langt fra har løst alle problemer.

- Vi kunne ha valgt andre løsninger på hvordan arbeidet skulle legges opp i stortingsgruppesekretariatet: Vi kunne latt oss overvelde av herketeknikkene, resignert og sagt dette klarer ikke vi, og overlatt arenaen til menn med andre typer politiske ferdigheter enn vi har.

- Vi kunne ha valgt å ta mesteparten av dokumentlesning og saksforberedelser sjøl og spart oss arbeidet med å bygge opp og holde kontakten med ressursnettverket. Vi hadde sikkert blitt klokere. Vi kunne utvikla oss til ei lita ekspertgruppe., Men få ville ha visst hva vi dreiv med, politikken ville blitt mye dårligere og vi ville ikke hatt tid til å satse på andre oppgaver utover rein saksforberedelse.

- Vi kunne ha prioritert alle sakene folk ber oss ta opp strengere og mer korrekt politisk. Vi kunne ha stengt telefonen mer for å få ro og konsentrasjon. Vi kunne ha utarbeida høflig, men kontant avvisende standardbrev etter mønster fra de andre partisekretariatene til folk som skriver til oss. Da ville vi fått tid til å grave mer i dybden og diskutere de store politiske linjene mer. Men vi ville ganske sikkert vært mye dummere. Vi ville hatt en sjølpåført sperre mot virkeligheten og vi ville hatt et mye mer begrensa politisk repertoar.

- Vi kunne prioritert jobbinga i finanskomiteen og stortingshallen høyere. Utafor RV er det sikkert mange som ville ha syntes at vi gjorde en bedre jobb da. Kanskje det ville ha vært lettere å få spalteplass i Klassekampen hvis vi hadde involvert oss mer i det parlamentariske spillet? Men politikken vår ville ikke ha sprengt ei eneste grense. RVs stortingsre-

presentant ville ha vært en parlamentariker blandt andre parlamentarikere.

Retninga for det videre arbeidet

I de fleste politiske partiene i Norge i dag utformes politikken av høyt betalte rådgivere og sekretærer. Landsmøtene er degradert til en slags mediashow for presentere noen populære saker og personer.

Ovenfor har vi prøvd å vise at en stor del av politikken til RVs stortingsgruppe lages av ressurspersoner i og utafor RV og av folk som kontakter oss og ber oss

ta opp saker. Men det er noen ganske få personer i stortingsgruppa og sekretariatet som bearbeider det stoffet vi får inn. Og i den ne bearbeidingsprosessen blir det sjølsagt gjort en rekke viktige politiske valg. Så lenge kretsen som tar disse viktige politiske valga er snever, er det stor fare for at arbeidet kan degene-

rere til at en håndfull personer handler på vegne av folk og på en måte som de tror er til det beste for folk. Da er det ikke lang vei til en situasjon hvor politikken utarbeides av noen få – riktig nok dårlig betalte – heltidsansatte.

Hvis RVs politikere ikke skal forfalle til å handle og mene «på vegne av» og «til beste for» må vi klare å bygge en partiorganisasjon som er aktivt med på å utforme de politiske linjene. Vi må utvikle arbeidsformer og et indre partiliv som gjør det mulig for flere kokkepiker, aleinfcorsørgere og langtidslidige å organisere seg og bruke kunnskapene og erfaringene sine i politisk arbeid. Vi har få eller ingen svar på hvordan vi skal komme dit, men kanskje sier noen av de valga vi har tatt i stortingsarbeidet litt om hvilken retning vil bør gå.

Anne Minken var sekretær i RVs stortingsgruppe frå 1993–1997.

Råd til raude representantar

Av Gunnar Aarstein

Ved valet i 1995 vaks kommunestyregruppa til Vågan RV frå to til fem representantar. Staten hadde starta slankekuren for kommuneøkonomien. SV var lei av å administrere kutta lokalt og la inn årene. RV oppmoda til ulydig skattenekt-aksjon mot kutt i velferdsgodene. Men den viktigaste grunnen til framgangen for RV i Vågan den gongen var den fantasifulle og sigerrike kampen fem damer i Storfjell Sanitetsforeining hadde ført for veg til bygda si, ei sak som blei vel så godt kjend i resten av Europa som i Noreg.

Den kampen blei driven etter RV-metoden. Det vi lærte den gongen, har vist seg nyttig i mang ein kamp sidan. «Kommunestyrearbeid på RV-måten er ein av grunnane til at partiet har vorti så solid forankra i dei kvardagssakene som er viktige for folk», skreiv Erling Folkvord i boka *Rødt!* (s.183):

«Det er klassestandpunktet vårt, den analysen vi har av kommune og stat og det synet vi har på folk og folks eigen styrke som er viktigaste skiljet i forhold til dei andre partia. Det er dette som gjer at folkelege forsvarsaksjonar får ein annan styrke og større sjanse til å lykkast når dei blir organisert i samarbeid med RV... Den politiske sprengkrafta ligg jo i det at vi er både på innsida og utsida av borgarskapet sitt maktapparat og at vi – i alle fall på vårt beste – tar med oss all informasjon og kunnskap som vi kan hente frå innsida og stiller den til rådighet for dei som er på utsida.»

Eit revolusjonært parti arbeider på begge sidene av rådhusdøra. Vi organiserer på gata og i bygdene, og vi fører folk sine krav inn i dei parlamentariske organa. Aleine er vi ikkje sterkare enn talet på delegatene – med folket i ryggen er vi dynamitt!

1. Viktige sigrar kan berre vinnast dersom folket pustar makta i nakken. I dei folkevalde organa er det vevd inn ei rekke bindingar som gjer at organa ikkje skal opptre på kant med lovene i kapitalismen. Høgtlønna verv, krav om lojalitet, rammefinansiering, bindande lover for budsjettdisiplin, tøylege lover for «lovpålagte oppgaver». Alt dette har til

hensikt å skilje dei folkevalde frå folket og fører til at dei får behov for å stå saman mot «urealistiske krav».

Eit revolusjonært parti arbeider på begge sidene av rådhusdøra. Vi organiserer på gata og i bygdene, og vi fører

folk sine krav inn i dei parlamentariske organa. Aleine er vi ikkje sterkare enn talet på delegatene – med folket i ryggen er vi dynamitt! Her skil vi oss frå SV, som har som hovudline å dra Ap til venstre gjennom diskusjon på felles lukka gruppemøte.

2. Bruk media
Storfjellvegen i Vågan ville aldri blitt vunne utan *Lofotposten*. Gjer synlig fol-

ket sine behov. Utfordre makta slik at alle kan sjå det. Vær sakleg.

3. Hold innlegga for journalistane
Nokre politikarar trur at dei får status og større gjennomslag om ein nyttar dei orda som er vanleg å bruke i parlamentarisk språk. Vi tenker at dei viktigaste tilhøyrarane er dei som ikkje sit i salen.

Representantane i kommunestyret har i dei fleste tilfelle bestemt seg i gruppemøta sine. Dei lar seg likevel påverke av korleis dei trur folk vil reagere, meir enn av gode argument frå oss.

4. Kven tener – kven tapar?
I de fleste sakene er det interesse-

konflikhtar. Vi må derfor spørje: Kven tener og kven tapar på dette?

5. Ikkje aksepter krav om å halde ting hemmelig for dei vi representerer
Skal eit møte lukkast eller ei sak haldast hemmeleg, kan det berre gjerast på lovleg vis om det heimlast i unnataksparagrafane i Offentlighetsloven (Paragrafane 4 til 6) og i Kommuneleien § 31. Å lukke eit møte av omsyn til politikarane er ikkje lov, men blir likevel brukt. I slike tilfelle er det ikkje brot på teieplikta å lekke frå møtet.

For Makta er det viktig å isolere oss frå folket. Berre slik kan dei vinne over oss. Openheit og innsyn er avgjerande for at folk skal kunne delta i lokaldemokratiet. Det er innbyggjarane som er kommunen sin oppdragsgjevar, og dei har krav på mest mulig informasjon om korleis vedtak blir gjort og korleis oppgaver blir løyst – eller ikkje løyst.

To eksempel på misbruk av teieplikta:
«Her er vi eit kollegialt organ»

Eg blei ein gong som ny og uerfaren polititar vald inn i byggekomiteen for ein veg på Storemolla, ei øy i Vågan. Eg hadde deltatt i vegaksjonen og var ønskt inn i komiteen av dei som skulle ha vegen. Ulvåg og Brettesnes, med rundt tretti innbyggjarar kvar, skulle bindast

saman. I lag med meg satt det politikarar som var heilt imot vedtaket om vegbygging i distriktet. Godt nok skulle fylket betale rekninga, men kommunen fekk vedlikehaldet etterpå. Det drygde med å få komiteen innkalla – så lenge at snøen var venta, og då måtte dei arkeologiske undersøkingane utsetjast til

neste sommar. Entreprenøren truga med å trekke seg. Eg fekk kulturavdelinga og Sametinget med på å undersøke den snøfrie delen av vegtraseen, og foreslo for byggekomiteen at vi begynte i den enden som var klarert. Dei andre nekta plent. Reguleringsplanen måtte vedtakast under eitt. Tenk om det dukka opp eit kulturminne lenger framme, slik at heile vegen blei skrinlagt? Etter møtet orienterte eg bygdefolket om stoda, at arbeidet med reguleringsplanen blei utsett til sommaren.

Sak 1 på neste møtet i byggekomiteen var «Korleis ein opptrer i ein byggekomitè». Gammelordføraren (Ap) fekk ordet. Han opna forsiktig med at han hadde forståing for at dette var første gongen eg satt i ein byggekomitè. Han ville berre minne meg om at her er vi eit «kollegialt organ». Det vi sa her, skulle ikkje utom desse veggane. Her måtte vi kunne stole på kvarandre, så vi fekk prate fritt!

Etter at dei seks andre hadde klagt si naud over det ubehaget dei var blitt påført frå bygdefolket på grunn av meg,

prøvde eg med eit resonnement om at bygdefolket vel var dei egentlege oppdragsgjevarane våre. Slike meiningar hadde dei visst ikkje høyrte i Vågan kommune før. Det blei eit forferdeleg rabalder. I tre kvarter fekk eg kjøft – frå alle. Eg lova deretter dyrt og hellig at eg kom til å fortsette å rapportere til oppdragsgjevarane mine, dei som skulle ha vegen.

Vi kunne så begynne på sak nr. 2, som eg hadde meldt inn: Deling av reguleringsplanen. Delinga blei no vedtatt samrøystes, og anlegget kom i gang på den delen som kulturvernet hadde frigitt.

Ingen grunn til å underteikne løfte om taushet

For nokre år sidan starta rådmannen i Vågan ein prosess for å kvitte seg med ei brysam helsesøster. Ordføraren hadde ei sak utanom sakslista på eit av møta i formannskapet. Han ville ha eit vedtak om at rådmannen kunne gå vidare med oppseiinga. RV stilte med to representantar i dette møtet. Før rådmannen orienterte, gjorde han merksam på at dette var ei personalsak. Møtet blei derfor lukka med heimel i Kommuneloven sin § 31, og rådmannen innskjerpa teieplikta til representantane. Rådmannen sa deretter fram mange alvorlege skuldingar mot helsesøstera. RV spurde: Er helsesøstera kjent med at ho skal orienterast om i dette møtet? Nei. Har helsesøstera fått høve til å kommentere skuldingane? Nei.

Etter møtet ringde eg helsesøstera. Eg rådde henne til å skrive til rådmannen og spørje om det var riktig at hennes sak hadde vore oppe i formannskapet og med dei skuldingane eg hadde fortalt om. Ho gjorde som eg sa, og fekk til svar at ho måtte dokumentere det eg hadde fortalt. Eg skreiv så eit brev til helsesøstera der eg fortalte kva som var blitt sagt om henne, sende det til helsesøstera, som sende brevet til rådmannen. Hadde eg brote teieplikta? Nei. Kravet om teieplikt i personalsaker er til for å verne den tilsette, ikkje leiinga (sjå Offentlighetsloven §10). Rådmannen såg det ikkje slik. Han skreiv til Kommunaldeparte-

mentet og spurde: 1. Kan eit medlem av formannskapet som bryt teieplikta ekskluderast frå organet? 2. Kan rådmannen krevje at representantar i formannskap/kommunestyre underteiknar ei særskilt teie-erklæring? Svara frå departementet var negativt på begge spørsmåla. Derimot fekk rådmannen kritikk frå departementet for måten han hadde behandla personalsaka på i formannskapet.

6. Ikkje trekk eit godt forslag!

Det er viktig å stille dei riktige forslaga, sjølv om forslaget blir stemt ned.

Å bli nedstemt viser skiljet mellom oss og dei. Å stemme ned gode forslag er veldig pinleg. For å unngå det, kjem ordføraren ofte med formelle argument for å få oss til å trekke forslaget. «Vi er jo einig med dykk, men dette blir feil– Foreslå heller ei utgreiing–»

Eit eksempel frå Vågan:

Bort med småstillingane

I første kommunestyremøtet i Vågan etter valet skulle Svolvær Omsorgssenter få tilført 2,9 stillingar, fordelt på 6 personar! Innstillinga hadde gått samrøystes igjennom i Helseutvalet.

«Bort med småstillingane» var ei av parolane i 1. mai-toget i Vågan. Den målsettinga blei også vedtatt i siste kommunestyret før ferien, og var med i valkampen – til både Arbeiderpartiet og RV.

RV foreslo derfor at stillingane skulle lysast ut som tre tilnærma *heile* stillingar, og med muligheit for å dele dei opp, slik at tilsette i delstillingar kunne auke stillingsbrøken sin.

Ordføraren (Ap) sa seg einig i intensjonen, men oppmoda RV til å trekke framlegget, før han gav ordet til rådmannen, som fortalde at stillingane vill bli nytta mest effektivt om vi følgde innstillinga. Høgre heldt ei alvorstung årvaring om at RV sitt framlegg truleg ville bryte med Arbeidsmiljøloven. Ordføraren bad endå ein gong RV om å trekke framlegget.

RV sa seg glad for at Høgre framleis er Høgre, og var no spent på å sjå kven som elles var høgre. Ordføraren bad då

om gruppemøte, kom tilbake og rådde forsamlinga å røyste for framlegget frå RV, som blei vedtatt samrøystes!

7. Når dei snakkar om at no er det viktig med et samrøystes vedtak, når ei sak kommer på bordet utanom sakslista, når saka ikkje er førebudd på vanlig vis ... då er det noko lureri dei vil ha gjennom.

Ei litt omskrevet og forkorta fortelling av

Einar Jetne:
Oljefeber i
Alstahaug

Einar Jetne er RV sin representant i «Fast utval for plansaker» i Alstahaug i Nordland. Fredag 10. august vart han på telefon kalla

inn til møte i «Planutvalet» mandag 13. august. Saklista var hemmeleg.

Utvalsleiaren (Ap) sette møtet og delte ut sakspapir: «Anlegging av masseuttak inkl. bygging av kai.» Søknad frå *Aqua Rock Company AS*, datert Sandnessjøen 09.08.07, var på under ei side. Verken søknad eller saksutgreiing inneheldt nemneverdig informasjon om søkaren og prosjektet hans, bortsett frå at det handla om svært store masseuttak til oljeindustri frå eit kommunalt areal på knappe 200 mål. I vedtatt kommunepplan har området status som landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF-område).

I søknaden står det: «Dette prosjektet vil være positivt for sysselsettingen og ha store ringvirkninger for kommunen og distriktet... Denne saken vil være strategisk og oljepolitisk svært viktig både for Alstahaug kommune og Nordland fylke.» Meir konkret informasjon var det ikkje.

Etter at utvalsmedlemmene hadde fått 5 minutt til å «skumme» gjennom ei saksutgreiing på 3 sider med forslag om å

avvike frå alle bindingar som både strandlov og vedtatt planvedtak måtte innebere, tok utvalsleiaren saka til behandling. Den eine politikaren etter den andre frå Ap, Sp, H og Frp (berre menn!) tok ordet og ytra yr fryd over at «Skarv» endeleg hadde kome til Alstahaug – no gjaldt det å vise «handlekraft». Blant dei oljerusa var både Sp og H sine ordførarkandidatar. Utvalsleiaren løfta klubba til røysting – og mot ei RV-stemme vart administrasjonssjefen sitt ordrike forslag til dispensasjonar vedtatt. Møtet vart heva, han reiste heim, og resten av utvalet drog vel på restaurant for å feire oljefeberen sitt siste høgdepunkt.

Vel heimkommen klikka Einar seg inn på internett til Brønnøysundregistrene og leita etter kunnskap om *Aqua Rock Company AS*. Opp kom selskapet *Akva Rock Company AS* med same adresse og kontaktperson som i søknaden. Selskapet var stifta i 1991 under næringskode «Butikkhandel med tekstiler og utstyrsvarer». Utskipping av stein til oljeselskap (?) liknar lite på «butikkhandel med tekstiler», så Einar bad om å få tilgang til selskapet sin siste årsrekneskap. Denne gjaldt 2005. Per 17.08.07 har Brønnøysundrhanistrene ikkje mottatt rekneskap for 2006. I 2005 var formålet til selskapet å drive «skjelloppdrett lokalisert til Alstahaug kommune». Men ved utgangen av 2005 var selskapet insolvent med negativ eigenkapital på litt over 60 000 kroner. I årsmeldinga skreiv styreleiaren: «Styret er klar over at egenkapitalen er tapt og jobber aktivt med å få til en løsning for å sikre drift. Styret er i kontakt med en aktør som ønsker å kjøpe selskapet, men dette er det ikke kommet avklaring på. Dersom det ikke blir salg av selskapet vurderer styret å legge ned driften.»

Når ein lokal kapitalist (utan kapital) ropar hopp, blir både administrativ og «politisk handlekraft» lik evne til hoppende applaus.

Gunnar Aarstein er mangeåring kommunestyrerepresentant i Vågan

Saltstraumen og RVs arbeidsstil

Av Brigtt Kristensen

Kampen mot å stoppe utbygginga av strandsona i Saltstraumen vart eit møte med eit tungt byråkrati og feige politikarar. Saka er enno ikkje over, men RV si innsats har endra oponionen og synleggjort partiet.

Nokre dagar før kommunevalet i 2007 stod dette lesarinnlegget i *Avisa Nordland* – under tittelen over:

Den foreløpige (!) utbyggingsstoppen i fjæresteinene i Saltstraumen er en seier for innsatsen til mange, og med ulikt politisk ståsted. Ildsjela Ole-Peer Gullhav spesielt nevnt. Det nytter!

Samtidig illustrerer dette RVs «varemerke»: Tett samband mellom folks rettferdige krav og motstand utafor bystyret – og grundig, saksetta arbeid i bystyret. Slik lyktes det først å hindre oppstart fem på tolv i fjor vår da et av krava i reguleringsbestemmelsene var «glømt». Deretter å dokumentere at fordobling av prosjektet hadde skjedd uten bystyrevedtak og å få saka på nytt til bystyret for ett år sia. Breie allianser på sak ga den foreløpige seieren nå. Det er også en del av RVs arbeidsstil.

Med folk mot makta er et godt uttrykk for denne linja. Andre på venstresida som er enige med oss i sak, meiner det gir bedre resultat å leve etter mottoet «Med makta for folk». Svært ofte blir resultatet av en slik blåøyd strategi «Med makta mot folk».

Lærerskolesaka, arbeidet for tilstrekkelig bemanning og mot kutt i omsorgstjenesten og for en egen psykiatritjeneste er andre eksempler på RVs arbeidsstil og tette samarbeid med folkelig organisering og fagbevegelsen i Bodø den siste perioden. RVs toppkandidater Svein Olsen, Andreas Tymi Gabrielsen og Line Bjørnstad har rik erfaring i denne typen arbeid.

Uten ukledelig beskjedenhet er det mi oppfatning at RV fortjener flere, ikke færre i det nye bystyret.

Brigtt Kristensen, bystyremedlem for RV 2003–2007

På kjøreplanen for bystyremøtet i Bodø tre dagar før valet stod reguleringsplanar for to hyttebyar ved Saltstraumen. Administrasjonen tilrår 124 fritidsbustader i rekker i Knapplundsbukta ved innseglinga til Straumen, og 33 i Jektvika ved utløpet i aust. Men begge sakene blei utsette da dei skulle passere kommunens planutval. Rett før hadde den nyetablerte aksjonsgruppa «Saltstraumen som verdsarv» gått sterkt ut mot planane med førstesideoppslag i *Avisa Nordland*, og i nettavisa *Ab24*. NRK Nordland brakte i tv-nyheitene oppmodinga frå motstandarane om at alle parti måtte tone flagg om vern eller utbygging i strandsona ved Saltstraumen før valet.

Starten på arbeidet

Arbeidet for å spare strandsona og berge Saltstraumen starta da Ole-Peer Gullhav tok kontakt med RV sin gruppeleiar i bystyret ved påske-tider i 2006. Gullhav hadde blitt sjokkert da han såg teikningane for «Saltstraumen Brygge» i Jektvika på nettet, staden han sjølv vaks opp. I kommunens arkiv fann RV sitt bystyremedlem fort ut at kommunens godkjente planar var langt meir vidtgående enn det bystyret hadde sagt

ja til i 1994. Eit finsnekra kompromiss etter mange rundar spesielt med fylkeskommunens kulturavdeling på grunn av buplassar frå mellomalder og gravrøyser frå jernalder tett ved, hadde esa ut med fordobling i talet på fritidbustader og arealbruk – og raga no høgt over åskammen der anlegget skulle føye seg inn under. Djupdykk i arkivet viste at dette hadde skjedd gjennom fleire såkalla «mindre reguleringsendringar» – vedtatt administrativt eller av det politiske planutvalet med fem frå bystyret som medlemmer.

Men det hasta!

Juridisk bindande rammeløyve til prosjektet var gitt og spesifiserte krav frå kommunen for å få løyve til å sette i gang var følgt opp. Straumtilførsel for anleggsmaskinene skal ha vore kopla opp da RV påviste at utbyggarane og kommunens fagetat hadde oversett eit av vilkåra i reguleringsplanen: Kulturavdelinga hos fylkeskommunen skulle ha ein kvoteplan for byggehøgder mot den viktige berggryggen før byggestart. Det gav den nødvendige pustepausen for å alarmere

Det dreier seg om eit naturfenomen og eit kulturlandskap som er kjent over heile landet – faktisk langt ut over landets grenser. Skilnaden i tid på flo og fjære mellom Saltfjorden på utsida av straumen og Skjerstadjfjorden på innsida har skapt verdas sterkaste malstraum eller tidevasstraum. Når vatnet flommar ut eller inn det tronge sundet kan det ha ein fart på 40–50 km i timen.

Direktoratet for naturforvaltning har derfor for meir enn tjuve år sia sikra betydelige område for friluftsliv og fri ferdsel ved Saltstraumen gjennom oppkjøp eller avtalar med grunneigarane. Likevel fanst det no planar om minst 250 fritidsbustader i strandkanten – delt på fire prosjekt.

nabolaget i Saltstraumen – som laga underskriftsaksjon og brev til kommunen med protest mot auken i prosjektet. Og det blei tid for RV til å reise grunnngitt

spørsmål til ordføraren i bystyret 4. mai. Ordførar Odd-Tore Fygle (Ap) kunne ikkje anna enn å seie seg enig i at summen av fleire «små» reguleringsendringar kunne ha blitt ei stor endring – og bad planutvalet vurdere om saka måtte opp på nytt for bystyret for å ivareta plan og bygningslova.

Voldtekt av Saltstraumen

Avisa Nordland laga eit oppslag om motstanden lokalt ved Saltstraumen – men elles viste media lite interesse på dette tidspunktet. Etter intenst arbeid lykkas det Gullhav å få eit tosiders oppslag i *Dagbladet* om «Voldtekt av Saltstraumen» med han og RV sin mann i front, dagen før bystyret si behandling i september ifjor. No vedgikk administrasjonen at saka burde ha vore lagt fram for bystyret fire år før. Men saka låg jo no på bystyrets bord, så det var berre for

bystyret å stadfeste alt som hadde skjedd – så var alt i orden! Det var meldinga. Den blei for tjukk rett etter negativ omtale i riksmidia – og bystyret samla seg om å be om ny gjennomgang av vel halvparten av prosjektet, mens den minst kontroversielle delen

blei godkjent. RV såg det siste som lite ønskelig, men oppfatta likevel vedtaket som ein halv siger. Og vi fikk bystyret med på å be *Direktoratet for naturforvaltning* vurdere å samarbeide med kommunen om å sikre det omstridde området

for allmennheita – for å opne ein veg til fullt vern av strandsona ved Straumen.

No blei førstesida tatt fram i lokalavisa: «Bystyret med ramsalt kritikk av administrasjonen – vant fram om Saltstraumen.» NRK Nordland har etter dette følgt saka jamt – det har endatil vore eit lengre innslag på radioprogrammet Norgesglasset.

På dette tidspunktet hadde fleire enn RV og dei mest ihuga motstandarane fått opp auge for at hyttebygging i fjæresteinane ved Saltstraumen handlar om meir enn omfanget på eit bestemt prosjekt. Dersom allemanns-

retten er overordna i arealplanlegging i strandsona generelt – så må strandlova i alle fall praktiseras strengt ved Saltstraumen! Det dreier seg om eit naturfenomen og eit kulturlandskap som er kjent over heile landet – faktisk langt ut over landets grenser. Skilnaden i tid på flo og fjære mellom Saltfjorden på utsida av straumen og Skjerstadjfjorden på innsida har skapt verdas sterkaste malstraum eller tidevasstraum. Når vatnet flommar ut eller inn det tronge sundet kan det ha ein fart på 40–50 km i timen. Oksygen og næringsstoff blir kvervla opp og gir opphav til ein imponerende rikdom av planter, dyr og fisk. *National Geographic* har kåra Saltstraumen til eit av dei ti fremste reisemåla i verda for dykking. I ei ti

tusen år gammal busetting i området er det direkte samanheng mellom småkongar i jernalder og vikingtid, jektefart til Bergen frå mellomalderen nesten til vår tid – og dagens rike fritids- og hobbyfiske ved Saltstraumen.

Dette er slett ikkje nytt – og Direktoratet for naturforvaltning har derfor for meir enn tjue år sia sikra vesentlige

Den nye gjennomgangen i Jektvika som bystyret vedtok, førte berre til forslag om å redusere 34 bustadar til 33 – og å flytte eit bygg 2,5 meter lenger vekk frå ein mellomalderbuplass.

Verdsarvgruppa står fast på at Saltstraumen er ein del av verdsarven som det er eit lokalt og nasjonalt ansvar å ta vare på. Hyttebyar i strandsona går ikkje i hop med det.

område for friluftsliv og fri ferdsel ved Saltstraumen gjennom oppkjøp eller avtalar med grunneigarane. Likevel fanst det no planar om minst 250 fritidsbustader i strandkanten – delt på fire prosjekt. I dei to som her er omtalt, låg det føre godkjente reguleringsplanar. I Knapplundsbukta kom revisjon og ny behandling fordi den godkjente planen gikk inn på det statlige friområdet.

Men elles var overordna instansar som fylkeskommunen og fylkesmannen tvetydige i dei nye reaksjonane sine. På den eine sida kom det klare signal om at heile Saltstraumen på grunn av

natur, kulturminne og kvalitetar som internasjonalt reisemål helst burde ha vore spart for hytteområde i strandsona – med dei stengsel for den frie ferdsel og forringing av landskapet som følger med. På den andre sida kjente instansane seg bundne av sine eigne svar i tidlegare høyringar!

Vridd saksbehandling

Ein av desse høyringsrundane har RV i eit avisinnlegg kalla eit lærestykke i vridd saksbehandling. Under overskrifta «Mindre reguleringsendring til bebyggelsesplan»

listar kommunen sin saksbehandlar opp tre-fire mindre endringar. Mens dei tre-fire store endringane, der prosjektet blir fordobla og bryt vilkåra i den god-

kjente reguleringsplanen – dei er berre synlige for den som tar seg bryet med å finstudere vedlegga! Kanskje ikkje så rart at mange har «sove i timen», eit uttrykk Egil Murud, sjefen for kulturminne i Nordland fylkeskommune, brukte i sin kommentar til *Dagbladet*.

Ein av dei som var med å seie ja til dette i 2002, er avtroppande leiar i Plan-

utvalet Jon Øivind Odland (Sp). Sist haust fikk han bystyret med på at bystyret skal ta stilling til om det skal setjast i gang arbeid for å få Saltstraumen inn på UNESCO si verdsarvliste, til liks med Nærøy og Geirangerfjorden, og Vegaøyene i Nordland.

Det kan sjå ut til at ikkje berre ein sterk opinion, men også sentrale lokalpolitikarar i dei fleste parti (til no unnatt Frp og Høgre) pluss folk i fagetatane i fylkeskommunen og hos fylkesmannen er mot eller skeptiske til planane om hyttebyar ved Saltstraumen. Når dei fleste – til dels også RV – på 1990-talet var alt for lite vakne da slike planar kom opp også andre plassar enn ved Saltstraumen, kjem det og av ein snedig kamuflasje: Småbåthamn for lokalfolket og ord som «sjøhus» og «brygge» viste seg etter kvart å vere dekknamn for hyttebyar – med nytteverdi og økonomisk avkastning for heilt andre enn folk i lokalsamfunnet. Velvilje overfor nettopp økonomisk utvikling i utkantsamfunn forklarar noe. I tilfellet med Saltstraumen er det blitt tydelig at slik utbygging legg lite igjen lokalt og tvert om kan bli eit trugsmål mot eit framtidsetta reiseliv basert på oppleving av natur, kultur og historie.

Men oppvakning og skifte i syn betyr langt frå at Saltstraumen er sikra for alle. Utbyggarane truar med erstatning – og noen har utan tvil stor innverknad i kommunen. Den nye gjennomgangen i Jektvika som bystyret vedtok, førte berre til forslag om å redusere 34 bustadar til 33 – og å flytte eit bygg 2,5 meter lenger vekk frå ein mellomalderbuplass. At saka blei reist i fjor, førte til at grunneigarar gikk til sak fordi det nye, større prosjektet ikkje var det same som dei hadde gitt vegrett. Rettstvisten om dette er no kommunen sitt fikenblad for å sleppe å ta standpunkt inntil vidare. Men Ap-ordføraren har fleire gonger uttalt at utbygging vil komme. Enten det no kjem av at han, som Høgre sin gruppeleiar og Frp sin fremste mann i plansaker, synest dette

er flotte planar, eller fordi han fryktar erstatning.

Verdsarvgruppa står fast på at Saltstraumen er ein del av verdsarven som det er eit lokalt og nasjonalt ansvar å ta vare på. Hyttebyar i strandsona går ikkje i hop med det. Plass på UNESCO si verdsarvliste kan gi nødvendig vern, gjøre dei for alle i kommunens planverk. Området – og gi oppsving for eit fornuftig reiseliv. Stat og kommune må samarbeide om å innløse dei omstridde områda og sikre dei for alle i kommunens planverk.

For dette vil det bli mobilisert breitt gjennom underskrifter og folkemøte. I aksjonsgruppa sit no første vara til bystyret for RV, Sp og SV, dei to siste begge tidligare leiarar for kommunes utval for plansaker. Blant dei øvrige, med tilknytning til Saltstraumen, er òg ein som er aktiv i ei framgangsrik, lokal reiselivsbedrift som satsar på natur og kultur.

RV har til no vore godt synlig i arbeidet for Saltstraumen, i og utafør bystyret. Mange har forstått at utan vår innsats ville den første hyttebyen ha stått ferdig til innflytting rett ut i straumen. Torstein Dahle slapp i vår til i programmet Nordaførr i NRK, som går til heile Nord-Norge, med at vern av strandsona ved Saltstraumen er eit nasjonalt ansvar. RV sin førstekandidat i Bodø, Svein Olsen, målbar RV sitt syn krystallklart i paneldebatt ved Saltstraumen rett før kommunevalet.

Korleis det gikk med RV i valet? Vi fordobla nesten stemmetalet i kommunen, men mandatauke blei det ikkje på grunn av større valdeltaking. Som i andre utkantar i Bodø får RV til vanlig berre ein prosent eller to i Saltstraumen valkrets. Denne gongen blei det ein høgare prosent enn i noen av våre sterkaste kretsar i sentrumsområdet – 7,4 prosent. Og da hadde det blitt piska opp ein viss – misforstått – frykt lokalt for UNESCO si verdsarvliste i sluttfasen av valkampen.

Brigt Kristensen er tidlegare kommunestyrerepresentant for RV i Bodø.

3 raske ...

Bjarne Kaldestad er kommunestyrerepresentant for Raudt på Voss, og har vore ein periode i kommunestyret.

– *Kva er din beste motstrategi når du vert utsett for hersketeknikkar?*

– For å unngå herskarteknikkar må eg først og fremst setja meg godt inn i sakene som skal opp. Eg må kunne sakene betre enn dei andre representantane, og også setja meg inn i lovverket som regulerer kvar enkelt sak. Dessutan har eg alltid med meg eit eksemplar av kommunelova med kommentarar, som kan vera særst god å ha når andre politikarar prøver seg på framlegg som i realiteten bryt med innbyggjaranes demokratiske rettar.

Ein annan god sak ha tilgang på når du førebur deg til eit møte, er valprogramma frå dei andre partia. Fleire gonger har eg fremja framlegg som andre parti har hatt i partiprogramma sine, for så å verta avfeid med at framlegget er urealistisk. Når ein so peiker på kor framlegget er henta frå, vert det ofte rimeleg stille i salen.

– *Kva kunne du ønskt nokon hadde fortalt deg den gongen du var heilt ny i lokalpolitikken?*

– Då ville eg ha ønska meg meir informasjon om kor tid ein kan fremja framlegg, korleis ein utformar ein interpellasjon, og meir generell info om kommunestyrets reglement.

– *Kva er din største politiske siger?*

– Den største sigeren så langt var då eit samla formannskap innstilte på ei samarbeidsavtale mellom kommunen og Storebrand. Denne avtalen innebar at Storebrand skulle sponsa administrasjon og kommunetoppar på diverse reiser, og kommunen skulle som gjengjeld nytta Storebrand sin logo på all offentleg post frå kommunen, samt tilråda Storebrand for sine tilsette.

Dette fekk eg stogga etter eit lengre innlegg i kommunestyresalen kring lovverket og korrupsjon. Dette fekk me eit heilsides oppslag i lokalavisa på.

Hvordan gjøre det usynlige synlig

Av Berit Mortensen

Det er formannskapsmøte og jeg synes ikke jeg har fått forberedt meg godt nok. Sakslista er ikke lang, noen reguleringssaker og behandling av ruspolitisk handlingsplan. Jeg har lest raskt igjennom og har spesielt lagt merke til en formulering i oppsummeringen i ruspolitisk handlingsplan: «den mannlige utekontakten ser sin begrensning i å nå fram til de unge jentene og ber kommunen jobbe for å få opprettet en stilling for en kvinnelig utekontakt.»

De andre politikerne i møtet er tydelig klare for et raskt møte. Stemninga er om trent sånn: «Dette er jo bare et plankekjøringsmøte der de enkle og ukontroversielle reguleringssakene må få en rask avgjørelse, og handlingsplanen skal jo bare bankes igjennom, la oss få det overstått så vi kommer oss hjem til middag.»

Da vi kommer til siste sak, som er ruspolitisk handlingsplan, er ordføreren i ferd med å slå klubba i bordet for vedtak før han fullfører spørsmålet om noen har innsigelser i sakens anledning. Jeg kremter og rekker hånda i været, til de andres fortvilelse -. «Herregud kan ikke den dama bare tie stille, dette er vel intet å diskutere.»

Men jeg vil noe mer med denne handlingsplanen enn å bare banke den igjennom for å legge den bort og la den støve ned.

Jeg skremmer de andre politikerne med å fortelle om et ungdomsmiljø som krever mer nærvær fra voksne, om tøffe opplevelser med seksuell trakassering, voldtekter og rus, der jentene er spesielt utsatt. At vår idylliske kystby har noen problemer å stri med som vi ikke

kan lukke øynene for. Når den mannlige utekontakten er så konkret i sine ønsker om at kommunen må opprette en stilling for en kvinnelig utekontakt er det vårt ansvar å gjøre noe i forhold til dette, vi kan ikke bare vedta en handlingsplan uten å konkretisere den. Derfor foreslår jeg at vi opprette denne stillingen. Om dette ikke blir vedtatt foreslår jeg at vi ber om at saken oversendes administrasjonen med beskjed om å finne penger til en slik stilling. Siste forslaget ble faktisk vedtatt.

Saken fikk stort oppslag i media. Begge lokalavisene fulgte godt opp med intervju med både ungdom, utekontakt og helsesøster. Men den ene lokalavisa (for øvrig samme avis hvor mannen min er

journalist) skrev en leder om hvor fryktelig det var at jeg svartet kommunen med denne saken! Kommunen hadde behov for å markere seg som et positivt sted og da var det uheldig for merkevarebygginga å svarte ryktet med hjemmebrent og seksuell trakassering. Den andre lokalavisa gikk ut på lederplass og berømmet at jeg hadde tatt opp en så ømtålig og viktig sak, en sak som ikke bare gjelder vår

kommune, men som alle kommuner må ta ansvar for i sitt nærmiljø.

Denne historien viser at det er ikke nødvendigvis er de opplagt kontroversielle sakene som blir store, det er viktig å se det store i den tilsynelatende lille saken og løfte den opp. De store partiene har stort sett satt dagsorden, men vi kan faktisk også gjøre det om vi ser mulighetene der andre ikke

Det er forresten viktig å huske å foreslå noe konkret i sakens anledning – som å opprette stillinger, eller utrede mulighetene for å opprette en stilling. Da vil saken ikke stoppe der, men må følges opp. Dessuten er media mer forpliktet til å referere eller slå opp en sak dersom det foreligger et konkret forslag til vedtak.

ser dem. Vi kan få satt saker vi brenner for på dagsordenen. Det er forresten viktig å huske å foreslå noe konkret i sakens anledning – som å opprette stillinger, eller utrede mulighetene for å opprette en stilling. Da vil saken ikke stoppe der, men må følges opp. Dessuten er media mer forpliktet til å referere eller slå opp en sak dersom det foreligger et konkret forslag til vedtak.

Utenriks i lokalpolitikk

Av Berit Mortensen

Jeg er på jobb på helsesenteret og har svangerskapskontroller. På nyhetene har ekstrasendinger meldt om at USA har gått til angrep på Irak. Jeg er opprørt og kjenner at jeg må gjøre noe, dette er vanvittig. Et oppkonstruert grunnlag for å gå til en krig som egentlig handler om tilgang og makt over store oljeressurser. Jeg vemmes.

Av alle ting er formannskapet, hvor jeg er medlem, invitert til orientering av oljeselskapet Exxon Mobil i dag. De skal legge fram sine planer om å investere i framtidig virksomhet for å utnytte oljerikdommene utafor Helgelandskysten.

De andre politikerne ser dette som en gylden anledning til å vise seg fram for investorer de tror skal redde vår framtid. Men fru Mortensen har andre planer, mellom fosterlyd og amnehjelp plan-

legger jeg en aldri så liten spontanaksjon. I matpausen skriver jeg en uttalelse mot krigen og om forbindelsene mellom Exxon Mobil og presidenten og hans næreste medarbeidere, faktaopplysninger om dette har kommet fram i debatter på RV-lista fram mot krigens start. Jeg får gjort noen kopier og suser av gårde til byen, og kommer i siste liten inn på møtet.

Det er to relativt unge menn som står og skal innlede mellom forfriskninger og snitter, siden formannskapet stort sett består av menn over femti, ser de litt glade ut da en kvinne under førti (på det daværende tidspunkt) dukker opp. Masker stivner imidlertid da jeg legger fram mitt budskap, deler ut uttalelsen og oppfordrer til boikott av Exxon Mobil – og går... Jeg går selvfølgelig til pressen og sladrer om hva jeg har gjort, siden de ikke kom på dette møtet.

På neste kommunestyremøte ber gruppeleder fra Arbeiderpartiet om ordet, og spør ordføreren hva han tenker å gjøre

med sånne som Mortensen fra RV som bruker informasjonsmøter med viktige samarbeidspartnere i oljebransjen til å demonstrere sitt syn på krig og andre politiske spørsmål!

Ordføreren hadde heldigvis evne til å forsvare enhver politikers demokratiske rett til mene hva man vil.

Denne historien fikk også medieoppslag og var et godt bilde på hvordan man kan bringe utenrikspolitikk inn i lokalpolitikken. Det gjelder å hive seg rundt, tørre å ta sjansen på å dumme seg ut overfor andre, men samtidig beholde verdighet overfor seg selv.

Exxon-sponsa krig?

Foto: Bildemontasje

Berit Mortensen sat i kommunestyret i Alstadhaug i perioden 2003–2007.

3 raske ...

Finn Olav Rolijordet sit i kommunestyret i Gjøvik i andre periode.

– *Kva er din beste motstrategi når du vert utsett for hersketeknikkar?*

– Å få andre partier til å følge opp i debatten.

– *Kva kunne du ønskt nokon hadde fortalt deg den gongen du var heilt ny i lokalpolitikken?*

– At ein kan samarbeide med alle i opposisjonen, til og med Frp, på sak.

– *Kva er din største politiske siger?*

– Det er dei sakene som er vunne i kombinasjon med at vi har leia folkeaksjonar, døme er fødeavdelingen sjukehuset.

på

3 raske ...

Einar Zwaig er kommunestyrerepresentant i Ringerike.

– *Hva er din beste motstrategi når du blir utsatt for hersketeknikker?*

– Det er ikke alltid jeg klarer å se nøkternt at det er det som skjer, men når det skjer, for eksempel ordfører eller rådmann som kommer med «opplysninger» eller irettesettelser, så er det mest effektivt når jeg bryter av med ordet «til dagsorden», og aller mest effektivt når jeg klarer å forholde meg rolig, smilende, en munter men overbærende bemerkning, og kommer med mitt budskap eller rett og slett bemerkning om at forsamlingen bør unnskyldte den typen hersketeknikk eller holde seg for god til å komme med politiske innlegg skjult som sannheter som mitt innlegg gjendriver: «Vær ærlige, tegn dere til politisk innlegg isteden.»

– *Hva kunne du ønskt noen hadde fortalt deg den gangen du var helt ny i lokalpolitikken?*

– Det kunne vært mye:

- hjelp til å sette opp et budsjett, hvordan de forskjellige postene kom igjen på budsjettet, forskjell på investeringer og driftsbudsjett, hvilke regler som er absolutte, og hvilke som bare er «vanlig» og «anbefalt»

- avstemningsregler: når MÅ forslag settes opp mot hverandre, og når kan man kreve at flere forslag stemmes og registreres med avgitte stemmer (for å slippe å måtte stemme for et forslag man ikke vil stemme på, slik som i budsjettsaker)

- muligheten til å kreve lovlighetskontroll, og hva som skjer da

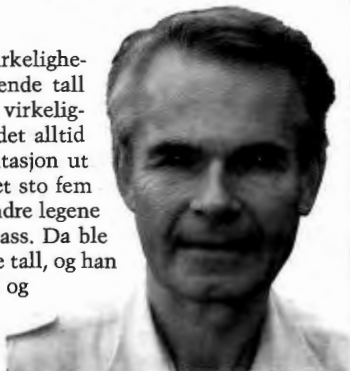
- muligheten til å stille grunngitte spørsmål, til forskjell fra interpellasjon

- fra talerstolen må du «henvende deg til ordfører», selv om du eg

henvender deg til folket – oftest ved journalisten

– *Hva er din største politiske seier?*

– Det mest påfallende er jo forskjellen på virkeligheten sett gjennom administrasjonens sammenliknende tall (KOSTRA)N med andre kommuner, opp mot den virkeligheten som folket kjenner på kroppen, derfor slår det alltid an når man kan pelle fra hverandre en argumentasjon ut fra REELL kjennskap til saken, for eksempel da det sto fem på venteliste til sykehjem, og jeg kunne ringe de andre legene i kommunen og finne ut at om lag 100 trengte plass. Da ble kommuneoverlegen sat på saka for å gjendrive mine tall, og han fant ut at – det var behov for 100! (etterpå har de til og med strøket ventelistene, og fikk et oppslag i NRK distriktsTV om det).

Pressearbeid

Av Bjørnar Moxnes

Vi i Rødt får ingenting gratis. Vi må derimot være dyktige til å drive godt pressearbeid! Det fins ingen fasit på hva som er godt pressearbeid, det mest lærerike er å prøve seg fram. Her legger vi imidlertid fram noen erfaringer med pressearbeid som som kan være nyttige:

Alltid beredt

Vær alltid forberedt i møte med pressa. Sett dere på forhånd godt inn i saken dere skal fronte, diskuter hvordan dere skal legge fram saken, og hvem som skal fronte den. Få tak i relevante tall og fakta, og lag liste over de beste argumentene.

Show it, don't tell it

Sjansen for å komme i media øker jo frektere man er. Det er sjelden nok å ringe en journalist og fortelle at Rødt Lommedalen mener slik og sånn. Her gjelder det å være kreativ. Hvis dere vil protestere mot utbygginga av en golfbane i Lommedalens beste turområde; ikke nøy dere med protestbrev til kommunestyret. Bor også hull i plenen foran rådhuset og ta en runde golf midt i beste lønsjtid. Ring lokalavisa i forkant og få dem til å bli med på aksjonen. Ikke si «Vi reagerer med skepsis på kommunens planer →». Si heller: «Vil ordføreren ha golf, skal

han få golf!». En annen klassiker gjelder privatiseringa av strandsonen, når rikin-ger setter opp ulovlige gjerdar for å hindre fri ferdsel. Finn fram avbitertanga, og inviter med pressa på aksjon. Det gjelder å visualisere og tydeliggjøre budskapet vårt.

Nært og personlig

Lokale media er stadig på jakt etter lokale saker. Det er utrolig hva en lokalavis kan sette på trykk – for *Lommedalens Budstikke* kan det være nok at intervjuobjektet er lommedøling. Så let etter personlige vinklinger! Overskriften «Kari (18) har ikke råd til skolebøker» gjør seg bedre enn «Statistikken viser at mange unge ikke har råd til skolebøker». Hvis dere skal protestere mot budsjett-kutt, ta kontakt med dem som blir rammet av kuttene, og hør om noen vil stå fram sammen med dere og kreve at kuttene stanses.

Hvis dere vil protestere mot utbygginga av en golfbane i Lommedalens beste turområde; ikke nøy dere med protestbrev til kommunestyret. Bor også hull i plenen foran rådhuset og ta en runde golf midt i beste lønsjtid.

Eksklusivitet

Hvis en avis får enerett på en sak er det større sjanse for at de vil dekke den. Har dere flere lokalaviser der dere bor? Bruk konkurransen dem imellom til å skaffe oppslag. Ring avisa og tilby journalisten eksklusivitet. Nevn at du tar kontakt med den andre avisa hvis de ikke er interessert. Da er det stor sjanse for at de blir interessert.

Hjelp til

Hjelp journalisten på vei. Diskuter mediestrategien før neste sak dere vil gå ut med, finn ut hva dere vil oppnå. Prøv å se for dere drømmeoppslaget, og diskuter hvordan dere kan komme så nært det som mulig. En god sak trenger både siterbare utsagn (spissformuleringer) og gode bilder. Tenk derfor over hvilke bildemotiver som kan fungere, og tenk ut spissformuleringer, tankevekkende sammenlikninger etc, som gjør seg på trykk.

Hvordan komme i avisa?

Den vanligste måten organisasjoner, firmaer og institusjoner bruker for å komme seg i pressa er ved hjelp av pressemeldinger. En pressemelding er en kort melding som meddeler et standpunkt, en kunngjøring eller en kommende hendelse – altså en potensiell nyhet. Vi kan bruke en pressemelding til å si «Ordføreren uttaler sånn og sånn, og det reagerer Rødt Lommedalen på sånn og sånn», eller kanskje «Ordføreren har sagt slik og sånn, og i protest vil Rødt Lommedalen aksjonere der og da». Vi kan også bruke en pressemelding for å meddele lokalavisa at laget har hatt årsmøte og valgt nytt styre.

Når pressemeldinga kommer inn til redaksjonen, kan en av tre ting skje:

1. Journalisten og redaktøren blir veldig interessert, leser ivrig gjennom meldinga og kaster seg over telefonen for å få et intervju med kontaktpersonen. Det hele ender i førstesideoppslag med krig-

styper, og åtte siders dekning i avisa. Dette skjer relativt sjelden.

2. Journalisten og redaktøren blir litt interessert, og leser gjennom meldinga over en kopp kaffe. De vurderer stoffmengden opp mot aktualiteten i pressemeldinga, og trykker pressemeldinga sånn som den står. Kanskje tar de til og med en telefon til kontaktpersonen og får en utfyllende kommentar.

3. Journalisten og redaktøren kaster pressemeldinga ulest eller halvlest i søpla.

Det desidert vanligste er nok at pressemeldinga går rett i søpla. Hvordan journalisten reagerer på pressemeldinga deres kommer an på flere faktorer: Både aktualiteten, den lokale forankringa og ferskheten – det som journalisten og

redaktøren kaller nyhetsverdien – spiller inn. Men hvis pressemeldinga er dårlig utformet, kommer den sjelden i avisa uansett hvor spennende saken måtte være. Her er noen tips til hvordan dere kan gå fram:

Vær kort!

Korte pressemeldinger er alltid bedre enn lange. Få fram budskapet på minst mulig plass. Slik øker sjansen for at pressemeldinga blir lest og brukt. Dersom journalisten vil ha mer informasjon, sørg for å gi henne det seinere. I første omgang må vi få journalisten interessert i saken og få fram noen viktige poeng.

Vær presis!

Det må tidlig komme fram hva som er hovedbudskapet. Hvis laget ditt vil protestere mot et utspill fra ordføreren i ungdomshussaken, ikke start med å greie ut hvordan saken har utvikla seg. Gå rett på sak og få tydelig fram det dere vil ha sagt. Ikke pakk meninga inn i ull. Skjær inn til beinet, og luk bort unødvendige ord.

Vær krass!

Det er ofte lurt å gå hardt ut. Finn på gode sammenlikninger, sett budskapet på

spissen, provoser leseren med frekke formuleringer. Dette betyr ikke å ta i bruk skjellsord eller karakteristikk vi ikke har dekning for. Men hvis ordføreren ljuger, sier vi «ordføreren ljuger». Ikke «vi uttrykker skepsis omkring riktigheten i ordførerens uttalelse».

Vær kjapp!

Hvis dere vil reagere på noe, gjør det fort. Når det har skjedd noe som fortjener en pressemelding, minsker sjansen for å slippe til i media for hver dag som går.

Det som er nytt og spennende i dag, kan være ganske uinteressant i morgen. Hvis vi vil komme på trykk, må vi være tidlig ute med budskapet.

Vær tilgjengelig!

Når vi har sendt ut pressemeldinga, er det helt nødvendig å ha en kontaktperson som kan svare mer utfyllende hvis journalisten har spørsmål. Kanskje vil de også ha bilde. Kontaktpersonen bør være en som har god greie på saken, og

Som regel lønner det seg å følge opp pressemeldinga med mer pågående pressearbeid: Oppsøk redaksjonen, ring journalisten og spør om de har sett på saken.

er tilgjengelig i tida etter at meldinga er sendt.

Vær journalist!

Det er ganske vanlig at avisene trykker pressemeldinger ordrett, som om det var deres eget produkt, hvis det er mulig. Vi

gjør det mulig ved å formulere pressemeldinga som en journalistisk sak. Se hvordan de gjør det i avisa, og prøv å skrive pressemeldinger sånn. Ofte er det nok å sitere kontaktpersonen og legge til

«...sier Kine Andersen, leder i Rødt Lommedalen». Journalister er som ofte både travle og litt late, og setter som regel pris på at andre gjør jobben lettere for dem.

Som regel lønner det seg å følge opp pressemeldinga med mer pågående pressearbeid: Oppsøk redaksjonen, ring journalisten og spør om de har sett på saken. Kanskje vil de ha mer informasjon?

Vær høflig pågående og tilby deg å hjelpe til.

Bjørnar Moxnes er tidligere leder i Rød Ungdom og nå vara til bystyret i Oslo

3 raske ...

Terje Kollbotn er mangeårig kommunestyrerepresentant i Odda

– Kva er din beste motstrategi når du vert utsett for hersketeknikkar?

– Freiste vere roleg, sakleg og minne dei om at dei representerer ein usunn politisk kultur, gjerne med litt ironi.

– Kva kunne du ønskt nokon hadde fortalt deg den gongen du var heilt ny i lokalpolitikken?

– Lær deg å prioritere kva for saker som er viktigast for deg (hjar-tesaker) og vinn alliansar på desse sakene utanfor og i kommunestyret. Vær tolmogig og tenk langsiktig.

– Kva er din største politiske siger?

– At Odda sjukehus (enno) ikkje er nedlagt. Denne sigeren celer eg med tusenvis av andre kampvillige oddingar.

Lynkurs i juss for folkevalgte

Av Sunniva Schultze-Florey

Dette er en oversikt over noen paragrafer det er kjekt å vite om i folkevalgtarbeidet. Notene er fra *Norsk Lovkommentar*, en kommentardatabase med tolkninger av lovtekstene, henvisninger til forarbeid, domspraksis og juridisk teori om paragrafene. Norsk Lovkommentar er ikke en autoritativ rettskilde og er dermed ikke «Sannheten», men gir en god veiledning likevel.

De viktigste lovene er kommuneloven, forvaltningsloven og offentlighetsloven (lov om offentlighet i forvaltningen, av 19. juni 1970 nr. 69). Disse ligger gratis tilgjengelig på lovdata.no.

Folkeavstemninger

Kommunestyrer og fylkesting kan vedta å avholde folkeavstemninger. Det er ingen paragrafer om folkeavstemninger, og man kan ikke som folkevalgt kreve at innbyggerne skal få stemme over en sak. Det er kommunestyret og fylkestinget som skal ta de endelige avgjørelsene i kommuner/fylkeskommuner, jf. kommuneloven § 6. Dette gjør at folkeavstemninger ikke kan være bindende.

Kommuneloven § 6. Kommunestyre og fylkesting.

Kommunestyret og fylkestinget er de øverste kommunale og fylkeskommunale organer. (22) De treffer vedtak (23) på vegne av kommunen eller fylkeskommunen så langt ikke annet følger av lov eller delegasjonsvedtak. (24)

Note (22)

Kommunestyret og fylkestinget er de øverste organer i kommunen og fylkeskommunen. All utøving av kommunal eller fylkeskommunal kompetanse ved andre – folkevalgte organer eller tilsatte – skjer på disse organers vegne og politiske ansvar.

Note (23)

I kompl. brukes betegnelsen «vedtak» om alle endelige avgjørelser. Dette er i overensstemmelse med språkbruken både i tidligere kommunelover, og mer generelt når det gjelder beslutninger i kollegiale organer. «Vedtak» er m.a.o. ikke synonymt med det snevrere vedtaksbegrep i fvl. § 2 a («under utøving av offentlig myndighet og ... konkret eller generelt bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer»). Noten i *Norges Lover* (1687–2003) på dette punkt, med henvisning til fvl. § 2, er derfor misvisende.

Note (24)

I fylkeskommunene og de aller fleste kommuner vil den alt overveiende del av den kommunale beslutningsmyndighet bli utøvd av andre enn fylkesting

eller kommunestyre – av nemnder, av styrer, av arbeidsutvalg, av ordfører eller nemndsleder, eller av ansatte. Slik beslutningsmyndighet forutsetter at det foreligger et delegasjonsvedtak fra fylkestinget eller kommunestyret. Se om slik delegasjonsadgang § 8 nr. 3 siste punktum (formannskap); § 9 nr. 5 (ordfører og fylkesordfører); § 10 nr. 2 siste punktum (faste utvalg); § 10 nr. 4 (leder eller arbeidsutvalg for fast utvalg) jf. § 25 nr. 4 (partssammensatte utvalg); § 10 nr. 5 siste punktum (komiteer); § 11 nr. 3 (styre for institusjon o.l.); § 12 nr. 3 siste punktum (kommunedelsutvalg); § 12 nr. 4 (leder eller arbeidsutvalg for kommunedelsutvalg); § 13 nr. 1 (hastesaker); § 20 nr. 3 (kommuneråd, fylkesråd og enkeltmedlem av disse med ledelsesansvar); § 23 nr. 4 (administrasjonssjefen); § 27 nr. 1 siste punktum (interkommunalt styre); § 28 (overdragelse av tariffavtalemyndighet); og § 62 jf. §§ 67 og 71 (styre og daglig leder for kommunalt eller interkommunalt foretak).

Delegasjon er en form for tildeling av fullmakt. Det betyr at den man delegerer til kan treffe beslutninger innen delegasjonsvedtakets rammer på vegne av det delegerende organ, og med samme rettsvirkninger som om det var truffet av dette. Men det delegerende organ kan når som helst «ombestemme seg». Det kan for det første tilbakekalle fullmakten – oppheve delegasjonsvedtaket. Dernest kan det gi generelle eller konkrete instruksjoner om hvordan det underordnede organ skal avgjøre saker, eller det kan beslutte at det selv vil treffe avgjørelse i en bestemt sak som ligger innenfor rammen av et generelt delegasjonsvedtak, med bindende virkning også for det underordnede organ. Endelig kan det delegerende organ ta det underordnede organs vedtak opp til ny vurdering og omgjøre dette i samme omfang som det kunne omgjort sitt eget vedtak, det vil i praksis si i første rekke til gunst for en part. Dette betyr at kommunestyret og fylkestinget aldri kan delegere fra seg ansvaret for de avgjørelser som treffes.

Lovlighetskontroll

Etter kommuneloven § 59 kan tre av fylkestingets/kommunestyrets medlemmer kreve en avgjørelses lovlighet kontrollert av departementet. Kravet må fremmes for det organet som traff avgjørelsen, jf. § 59 nr. 2. Dette organet kan da enten omgjøre eller opprettholde vedtaket. Opprettholdes det sendes saken til departementet.

Det organ som har truffet avgjørelsen, kan vedta at avgjørelsen ikke skal settes i verk før klagesaken er avgjort i departementet, jf. § 59 nr. 3.

Lovlighetskontroll går ut på å vurdere om avgjørelsen er «innholdsmessig lovlig», jf. § 59 nr. 4, bokstav a, «er truffet av noen som har myndighet til å treffe slik avgjørelse», jf. § 59 nr. 4 bokstav b, «er blitt til på lovlig måte» jf. § 59 nr. 4 bokstav c.

Begrepet «lovlig måte» omfatter både krav til saksbehandlingen, og krav om at den bygger på riktig fakta, har et lovlig formål og at det ikke er tatt utenforliggende hensyn, jf. Overå/Bernt s 407.

Kommuneloven § 59. Lovlighetskontroll, opplysningsplikt m.v.

1. Tre eller flere medlemmer (577) av kommunestyret eller fylkestinget kan sammen bringe avgjørelser (578) truffet av folkevalgt organ (579) eller den kommunale eller fylkeskommunale administrasjon inn for departementet (580) til kontroll av avgjørelsens lovlighet. (581) Dette gjelder ikke avgjørelser om ansettelse, oppsigelse eller avskjed. (582)

2. Krav om lovlighetskontroll framsettes for det organ som har truffet den aktuelle avgjørelse. (583) Hvis dette opprettholder avgjørelsen, over-sendes saken til departementet. (584)

3. Det organ som har truffet avgjørelsen, kommunalt eller fylkeskommu-nalt organ overordnet dette, eller departementet, kan beslutte at avgjørel-sen ikke skal iverksettes før lovlighetsklagen er avgjort. (585)

4. Ved lovlighetskontroll (586) skal det tas stilling til om avgjørelsen

a. er innholdsmessig lovlig, (587)

b. er truffet av noen som har myndighet til å treffe slik avgjørelse, (588) og

c. er blitt til på lovlig måte. (589)

Departementet (590) skal oppheve avgjørelsen hvis det er gjort slike feil at den er ugyldig. (591)

5. Departementet (592) kan på eget initiativ ta en avgjørelse opp til lov-lighetskontroll. (593)

6. Departementet kan kreve at kommunen og fylkeskommunen gir opp-lysninger om enkeltsaker eller sider av kommunens og fylkeskommunens virksomhet. (594) Departementet har rett til innsyn i alle kommunale og fylkeskommunale saksdokumenter. (595)

7. Departementet (596) fastsetter nærmere regler om tidsfrister for krav om lovlighetskontroll. (597)

Note (577)

Varamedlem anses bare som medlem i den tid hvor vedkommende møter i kommunestyret eller fylkestinget.

Note (578)

Rettet fra entallsform «avgjørelse» ved lov 10. jan 1997 nr. 8 uten at det fremgår hva som var tanken bak dette. Det er selvsagt ikke meningen at man skal eller må bringe flere avgjørelser inn samtidig.

Det er bare endelig avgjørelse som kan bringes inn for lovlighetskontroll, ikke innstillinger avgitt av administrasjonen eller folkevalgt organ. Derimot er det ikke noen betingelse at det er tale om et enkeltvedtak i fvl.s forstand.

Note (579)

«Folkevalgt organ» omfatter kommunestyre og fylkesting samt alle kolle-giale organer som er valgt av disse selv, eller i medhold av delegasjon fra disse. Også avgjørelse i kontrollutvalg (§ 60 nr. 2) eller klagenemnd (fvl. § 28 andre ledd første punktum) kan gjøres til gjenstand for lovlighetsklage. Det samme må også gjelde avgjørelse av tilsynsnemnd (§§ 57–58, jf. § 56 nr. 4).

Note (580)

Ved kgl. res. 18. des. 1992, forskrift nr. 1079, er det fastsatt (i pkt. V) at det enkelte departement kan foreta lovlighetskontroll av «vedtak som er truffet i medhold av de lover vedkommende departement forvalter». Kommunal- og arbeidsdepartementet skal underrettes om de avgjørelser som treffes i medhold av denne fullmakten, og kan gi nærmere regler om departementenes lovlighetskontroll. For kommunene er kontrollmyndighet videredele-gert til fylkesmennene.

Note (581)

Jf. § 59 nr. 4 om lovlighetskontrollens innhold. Et særlig problem oppstår hvis det fremsettes forvaltningsklage og krav om lovlighetskontroll samtidig. Her er det normalt lite hensiktsmessig at kontrollinstansen tar stilling til lovlighetsspørsmålet før klagebehandlingen i kommunen er avsluttet, men det kan være situasjoner hvor det kan være nyttig at sjenerende rettslig tvil blir avgjort så raskt som mulig. Dette blir det da opp til vedkommende departement eller fylkesmann å vurdere.

Note (582)

Siste punktum tilføyd ved lov 10 jan. 1997 nr. 8. I Ot.prp. nr. 58 (1995–96) heter det at «Unntaket skal ha samme saklige omfang som unntaket i forvaltningsloven § 3.» Denne henvisningen er ikke direkte krystallklar, men meningen må åpenbart være å vise til rammen for fullmakten i forvaltningsloven § 3 andre ledd første punktum, til å gjøre unntak fra lovens regler for enkeltvedtak for saker som er nevnt i denne lovens § 2 andre ledd. Her nevnes også «forflytting av offentlig tjenestemann», noe som nok kan være en problemstilling også i kommunen. I og med at dette alternativet ikke nevnes i kommunelovens § 59, må det imidlertid falle utenfor dette unntaket.

Note (583)

Fvl.s regler om klage kommer ikke til anvendelse ved lovlighetskontroll. Men på samme måte som ved slik klagebehandling skal den instans som har truffet den avgjørelsen som blir brakt inn til overprøving, gis anledning til å se på saken på nytt før den sendes videre. Hvis avgjørelsen er truffet på underutvalgs- eller tilsattennivå, vil det rettslige utgangspunkt måtte være at saken legges fram for det folkevalgte organ som har ansvaret for vedkommende saksområde, altså i praksis normalt vedkommende hovedutvalg, evt. formannskapet i helt små kommuner. Det vil her være en formodning mot at denne delegerte myndigheten også omfatter underinstansens vurdering av lovlighetsklage eller forvaltningsklage, men kommunestyret eller fylkestinget har i siste instans rådighet over spørsmålet. Det må i alle fall ikke legges opp til noen form for formell flertrinns intern kommunal klagebehandling av krav om lovlighetskontroll; det vil lett medføre uakseptable forsinkelser.

Både vedkommende organ selv og overordnet kommunalt eller fylkeskommunalt organ kan når som helst, også etter at slik begjæring om lovlighetskontroll er satt fram, omgjøre avgjørelsen i den utstrekning dette ikke kommer i konflikt med de alminnelige forvaltningsmessige skranke for omgjøring av enkeltvedtak til skade for part eller likestilt interesse. Slik omgjøring vil bl.a. kunne skje hvis vedtaket må anses som ugyldig. Hvis omgjøring foretas etter at saken er oversendt departementet eller fylkesmannen, avgjør denne kontrollinstansen i så fall om det aktuelle rettslige tvilsspørsmål fortsatt har slik aktuell eller prinsipiell interesse at lovlighetskontrollen av den opprinnelige avgjørelse bør gjennomføres.

Note (584) Se note 580.

Note (585)

Så lenge det ikke er spørsmål om å beskytte private interesser som står i fare for å lide alvorlig skade, vil det etter alt å dømme svært sjelden bli

spørsmål om å gi en lovlighetsklage oppsettende virkning hvis ikke kommunen eller fylkeskommunen selv finner grunn til dette. Hvis det ikke settes fram begjæring om oppsettende virkning, vil spørsmålet normalt ikke bli overveid. Det kan likevel tenkes situasjoner hvor departementet vil ønske å stoppe iverksettelsen av avgjørelsen inntil overprøvingen er avsluttet, f.eks. fordi det er spørsmål om å sette i gang et prosjekt som medfører store økonomiske forpliktelser for kommunen eller fylkeskommunen.

Spørsmålet om departementet kan beslutte oppsettende virkning også når det tar et vedtak opp til lovlighetsprøving av eget tiltak i medhold av § 59 nr. 5 er ikke avklart. Det vil i så fall bety at departementet har et generelt utsettende veto for kommunale og fylkeskommunale vedtak i alle situasjoner hvor man kan finne rimelig grunn til å iverksette en slik kontroll. Ut fra bestemmelsens systematikk og forhistorie, og de konsekvenser en slik kompetanse ville bety for det kommunale og fylkeskommunale selvstyre, taler nok de beste grunner for at departementets kompetanse til å iverksette lovlighetskontroll av eget tiltak følgelig ikke omfatter å treffe beslutning om at vedtaket ikke skal settes i kraft før denne er avsluttet. Men kommunen eller fylkeskommunen må kunne påberope seg en slik overprøving som grunnlag for selv å treffe beslutning om utsatt iverksetting.

Note (586)

Lovlighetskontroll i medhold av denne paragraf går bare på den offentligrettslige lovlighet av avgjørelsen, dvs. omfanget av kommunens kompetanse og kravene til hvordan avgjørelse treffes. Spørsmål om eksistensen og evt. innhold og omfang av kommunens privatrettslige forpliktelser, på kontraktsrettslig, erstatningsrettslig eller tingsrettslig grunnlag, faller utenfor denne ramme.

Note (587)

I kravet om at avgjørelsen skal være innholdsmessig lovlig, ligger både et krav om at den ikke skal stride mot lov, og at den om nødvendig skal ha hjemmel i lov.

Note (588)

Kommunestyret eller fylkestinget er som utgangspunkt rette organ. Unntak fra dette må følge enten av lov eller av gyldig delegasjonsvedtak.

Note (589)

Kravet om at avgjørelsen skal ha blitt til på lovlig måte, refererer seg for det første til krav til den ytre saksbehandlingen, i koml., i fvl., i særlovgivningen, og ut fra ulovfestede prinsipper. Det omfatter imidlertid også krav til de faktiske og vurderingsmessige premisser avgjørelsen bygger på; den skal bygge på et korrekt og fullstendig faktum, det skal ha et lovlig formål, og det skal ikke være tatt utenforliggende sidehensyn.

Note (590) Se note 580.

Note (591)

Selv om det er gjort feil ved en avgjørelse, er det ikke sikkert at dette fører til at avgjørelsen er ugyldig. Dette kan skyldes at feilen ikke er av en slik karakter eller så grov at det er grunn til å regne med at den kan ha påvirket avgjørelsens innhold (fvl. § 41), eller det kan skyldes hensynet til en privat

part som ville bli skadelidende hvis avgjørelsen ble kjent ugyldig. Ved lovlighetskontrollen må det tas stilling også til dette. Selv om det er rimelig klart at det ikke vil være spørsmål om ugyldighet, vil imidlertid lovlighetskontrollen kunne være viktig både for å få avklart om det er gjort feil, og med henblikk på senere parallelle saker.

Lovlighetskontrollen har ikke karakter av administrativ klageadgang, og innebærer ikke kompetanse for departementet til å fatte ny avgjørelse, bare til å oppheve den foreliggende avgjørelse hvis den er ugyldig.

Note (592) Se note 580.

Note (593)

Det er usikkert om departementet kan bestemme at iverksettingen av et vedtak skal utstå mens den prøver lovligheten av eget tiltak. Mye taler for at departementet ikke kan gi sin egen beslutning om å foreta slik prøving, oppsettende virkning, se note 585.

Note (594)

Det er forutsetningen at krav om slike redegjørelser begrenses til det som det er saklig aktuelt behov for, og at kommunene og fylkeskommunene ikke vikles inn i et omfattende generelt rapporteringssystem. Det må imidlertid være adgang til å benytte denne hjemmel til å kreve opplysninger også for å ivareta statens mer generelle behov for data om kommuner og fylkeskommuner, så lenge det ikke skjer i et omfang som er urimelig byrdefullt for kommunene og fylkeskommunene.

Note (595)

Dette gjelder uten noen av de innskrenkninger som er oppstilt i offvl. Departementet har imidlertid ansvar for å påse at man utøver denne innsynsrett med de begrensninger som følger av taushetspliktregler: Det skal ikke uten konkret og direkte behov innhentes personidentifiserbare taushetspliktbelagte opplysninger, og at man skal unngå arkivering av disse på statens hånd i denne form i større omfang og i lengre tid enn det konkrete tilsynsformål tilsier. Departementet har også ansvar overfor kommunen når det gjelder skjerming av konfidensielle opplysninger og interne forhold, og kan ikke benytte de opplysninger man får tilgang til på denne måten, til andre formål enn til å ivareta tilsynsfunksjonen.

Note (596) Se note 580.

Note (597)

I forskrift 13. jan. 1993 nr. 4041 om tidsfrist for krav om lovlighetskontroll har Kommunal- og arbeidsdepartementet satt fristen til tre uker (§ 1).

Tidsfristen gjelder ikke hvis vedkommende departement tar opp et vedtak til prøving av eget tiltak, og dette kan også skje etter henvendelse fra en folkevalgt eller en part i saken. Men her er det tvilsomt om prøvingen kan gis oppsettende virkning hvis ikke kommunen eller fylkeskommunen selv ønsker dette, se note 585 om dette.

Innbyggerinitiativ

Kommuneloven § 39a. Innbyggerinitiativ

1. Innbyggerne i kommunen eller fylket kan fremme forslag som gjelder kommunens eller fylkeskommunenes virksomhet. Kommunestyret eller fylkestinget plikter selv å ta stilling til forslaget dersom minst 2 prosent av innbyggerne står bak forslaget. Likevel er 300 underskrifter i kommunen eller 500 i fylket alltid tilstrekkelig. (2006/5–57)

2. Kommunestyret eller fylkestinget skal ta stilling til forslaget senest 6 måneder etter at det er fremmet. Tidsfristen gjelder ikke dersom forslaget henvises til behandling i forbindelse med pågående plansak etter plan- og bygningsloven. Initiativtakerne skal informeres om de avgjørelser som treffes og de tiltak som gjennomføres som følge av forslaget. (2006/5–58)

3. I samme valgperiode kan det ikke fremmes forslag dersom dette har

- a) samme innhold som et tidligere forslag fremmet etter denne bestemmelse, eller

- b) samme innhold som en sak som er behandlet av kommunestyret eller fylkestinget i løpet av valgperioden. (2006/5–59)

4. Et forslag som er fremmet etter reglene i denne paragraf og som blir nedstemt i kommunestyret eller fylkestinget, kan ikke påklages med mindre dette følger av andre regler.

Note 2006/5–57

Endringen er kun en språklig klargjøring, realiteten er uendret.

Note 2006/5–58

Det gjøres unntak fra seksmånedersfristen i plansaker. Endringen er gjort av hensyn til innbyggernes medvirkning i planprosesser, jf. plan- og bygningsloven § 16–1.

Note 2006/5–59

Tilføyelsen er kun en presisering i samsvar med gjeldende forståelse og praksis.

Her er en god og grundig veileder fra kommunal og regionaldepartementet om innbyggerinitiativ: http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/veiledninger_brosjyrer/2004/Publikasjonsnummer-H-2149.html?id=272454

Ekstraordinært kommunestyremøte

Reguleres i § 32 nr. 1, her reguleres også andre sider av møtevirksomheten.

Kommuneloven § 32. Fastsetting av møter. Sakliste. Innkalling.

Møteledelse.

1. Møte i folkevalgte organer skal holdes på de tidspunkter som er vedtatt av organet selv, kommunestyret eller fylkestinget, og ellers når organets leder finner det påkrevd eller minst 1/3 av medlemmene krever det. (314)

2. Lederen av folkevalgt organ setter opp sakliste for det enkelte møte. (315) Innkalling til møtet skal sendes organets medlemmer med høvelig varsel, (316) og skal inneholde en oversikt over de saker som skal behandles. (317)

3. Saklisten til møtet og andre dokumenter som ikke er unntatt fra offentlighet, skal være tilgjengelig for allmennheten. (318) Møte som skal holdes for åpne dører, skal gjøres kjent på hensiktsmessig måte. (319)

4. Møte i folkevalgte organer ledes av organets leder eller nestleder. (320) Har begge forfall, velges en særskilt møteleder ved flertallsvalg. (321)

Note (314)

Denne retten for medlemmene til å kreve møte innkalt vil normalt bli benyttet bare helt unntaksvis, men kan i gitte situasjoner fungere som et inntak for politisk kontroll av administrasjon, utvalgsledelse eller ordfører, eller som et middel for et mindretall til å få satt spørsmål på den politiske dagsorden.

Bestemmelsene i de eldre lover om fylkesmannens og Kongens adgang til å kreve henholdsvis kommunestyre og fylkesting sammenkalt, er opphevd. Dette var en regel som så vidt vites var uten nevneverdig praktisk betydning.

Note (315)

Selv om det praktiske arbeid med å fremme saker til det enkelte møte i stor utstrekning foretas av administrasjonen, ligger ansvaret for å sette opp sakliste til et møte i siste instans på organets leder. Administrasjonen kan utarbeide forslag til dagsorden til det enkelte møte, men dette vil ikke kunne danne grunnlag for innkalling uten lederens godkjenning.

Har kommunestyre, fylkesting eller minst 1/3 av organets medlemmer forlangt ekstraordinært møte til behandling av en konkret sak, må denne selvsagt føres opp på dagsordenen. Av dette må også følge at kommunestyret, fylkestinget eller minst 1/3 av medlemmene i stedet kan forlange en bestemt sak oppført på dagsordenen på neste ordinære møte.

Har lederen satt opp en bestemt sak på dagsordenen i innkallingen, kan han eller hun ikke senere – før møtet eller i dette – «trekke saken» med den begrunnelse at den likevel ikke er moden for avgjørelse. Den korrekte fremgangsmåten vil her være at det settes fram et begrunnet utsettelsesforslag, som organet på vanlig måte tar stilling til med alminnelig flertall. Heller ikke administrasjonen kan «trekke saken». Det er de folkevalgte selv som bestemmer hvilke saker de vil behandle. Men administrasjonen både kan og bør fremme utsettelsesforslag hvis den mener saken ikke er moden for enhetsbehandling.

Note (316)

I dette ligger at innkallingen må sendes så tidlig at man kan få et mest mulig fulltallig fremmøte. Medlemmene må få vite at møte skal holdes, så tidlig at de enten kan innrette seg etter dette eller sørge for at varamedlemmer blir varslet tidnok til å kunne møte. Varslet må avpasses etter organet, saksmengden mv., og bør også gå ut så tidlig at medlemmene «har ... en viss mulighet til sette seg inn i sakene før møtet». Normalt bør møteinnkallingen være medlemmene i hende senest 4–5 dager i forveien.

Hvis organet ikke er fulltallig på grunn av for sen innkalling, vil dette etter omstendighetene kunne medføre at vedtak truffet i møtet blir ugyldig, selv om vedtaket er truffet med et så stort flertall at uteblitte medlemmers stemme ikke ville kunne ha vært avgjørende.

Note (317)

Hovedregel vil være at også kopi av i alle fall de sentrale saksdokumenter følger innkallingen eller sendes ut før møtet. Det er imidlertid ikke noe krav i loven om dette. Organet avgjør selv med alminnelig flertall hvorvidt det synes at saksforberedelsen – herunder utsendelse av dokumenter – har vært tilstrekkelig god til at man finner å kunne fatte realitetsvedtak, se § 34 nr. 1 første punktum om utsettelse av sak som er oppført på saklisten.

Note (318)

I dette ligger at dokumentene skal være tilgjengelig, ikke bare for den som kan formulere spesifiserte ønsker om å få se bestemte dokumenter slik det kreves etter offvl., men i sin helhet for alle interesserte.

Note (319)

Det vil være tilstrekkelig at det kunngjøres når og hvor møtet skal holdes. I og med at saklisten er et offentlig dokument, vil interesserte borgere da kunne be om å få se denne og alle saksdokumenter som ikke er unndradd offentlighet, slik at de kan ta stilling til om de vil være til stede. I praksis vil det gjerne være pressens forhåndsomtale av møtet som vil være den viktigste informasjonskilde for borgeren. Det vil imidlertid ikke være tilstrekkelig med f.eks. halv- eller helårlige forhåndskunngjøringer av møteplan for organet.

I kravet om at møtet skal kunngjøres på en «hensiktsmessig måte», ligger et ganske strengt resultatmessig krav; at alle interesserte borgere uten særlige anstrengelser kan få kunnskap om når og hvor møte skal holdes, og om dagsordenen. Når det gjelder måten dette gjøres på, vil derimot kommunen eller fylkeskommunen ha stor frihet. Det er ikke noe rettslig krav at man benytter avisannonser som den eneste eller dominerende måte å nå fram til publikum på, hvis andre metoder, som oppslag, post m.m., er mer eller i alle fall like effektivt.

Kravet om bekjening gjelder i prinsippet uavhengig av om møtet holdes etter den tradisjonelle møteformen eller som fjernmøte, men slik bekjening vil kunne være vanskelig i praksis hvor møtet innkalles med kort varsel.

Note (320)

Vervet som møteleder innebærer plikt til å påse at regler i lov, forskrift og forretningsorden følges, og at det føres møtebok i overensstemmelse med reglene om dette. Møteledervervet tilligger lederen for organet, og ved dennes forfall nestleder, på grunnlag av lovens regel, og kan ikke fratas ham eller henne. Men møteleder kan be om forsamlingens samtykke til at nestleder, eller ved dennes forfall et annet av medlemmene, leder møtet under en bestemt sak, hvis det f.eks. er spørsmål om å rette kritikk mot lederen uten at denne av den grunn kan anses som inhabil, eller hvis leder ellers ønsker å delta i debatten i et slikt omfang at det er vanskelig å forene dette med møteledervervet.

Note (321)

Se om dette § 38 nr. 1.

Innsyn

Kommuneloven § 40. (Rett og plikt til å delta i møter i kommunale og fylkeskommunale organer. Inhabilitet. Rett til dokumentinnsyn.)

1. Den som er valgt som medlem av kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ, plikter å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. (384)

Arbeidstaker har krav på fri fra arbeid i det omfang dette er nødvendig på grunn av møteplikt i kommunale eller fylkeskommunale folkevalgte organer. (385) Arbeidstaker har også rett til permisjon fra sitt arbeid i fire år

eller for resten av valgperioden for å utføre heltids- eller deltids kommunalt eller fylkeskommunalt verv. (386)

2. Medlem som er til stede i et kommunalt eller fylkeskommunalt folkevalgt organ når en sak tas opp til avstemning, plikter å avgi stemme. (387)
Ved valg og ansettelse er det adgang til å stemme blankt. (388)

3. Om inhabilitet gjelder reglene i forvaltningsloven kap. II, med følgende særregler:

a. Inhabilitet inntreffer ikke ved valg til offentlige tillitsverv eller ved fastsetting av godtgjøring o.l. for slike verv. (389)

b. Kommunalt og fylkeskommunalt ansatte som i denne egenskap har medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for en avgjørelse, eller ved tidligere avgjørelse i samme sak, skal alltid anses som inhabile når saken behandles i folkevalgt organ. (390) Ved behandling av årsbudsjett, økonomiplan, kommuneplan og fylkesplan gjelder ikke første punktum. (391)

c. Ved behandling av klager etter forvaltningsloven § 28 andre ledd er ansatte eller folkevalgte som var med på å treffe det påklagede vedtak, eller som medvirket ved tilretteleggelsen av grunnlaget for dette, inhabile ved klageinstansens behandling av saken og ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen.

Er en overordnet ansatt inhabil i en sak, kan direkte underordnet ansatt ikke delta ved klageinstansens behandling av saken, eller ved tilretteleggelsen av saken for klageinstansen. (392)

4. Vedkommende organ kan frita et medlem fra å delta ved behandling av en sak når han eller hun ber om det før saken tas opp til behandling, og viktige personlige grunner tilsier dette. (393)

5. Kommunestyret og fylkestinget skal selv (394) fastsette et reglement for de folkevalgtes rett til innsyn i saksdokumenter og til informasjon om saker som er under behandling. (395)

Note (384)

Med «folkevalgte organer» forstås her alle kollegiale organer etter koml., herunder kommuneråd og fylkesråd og styrer under disse (se § 20 nr. 4), og klagemennd og andre kommunale og fylkeskommunale folkevalgte organer etter særlovgivningen, se § 2. Også styrer for kommunal eller fylkeskommunal institusjon, interkommunale og interfylkeskommunale styrer, og komiteer og styrer for kommunalt eller fylkeskommunalt foretak, går inn under bestemmelsen, selv om disse helt eller delvis er sammensatt på grunnlag av medlemskap i stillings medfør, administrativ oppnevning eller valg blant de tilsatte, og selv om det her ikke foreligger plikt til å ta imot valg etter § 14 nr. 1. Har man først tatt imot valg, har man plikt til å utføre vervet så lenge man sitter i dette.

«Gyldig forfall» vurderes med utgangspunkt i kriteriene i lov 13. aug. 1915 nr. 5 om domstolene § 105 (domstolsloven eller dl.); at vedkommende ikke kan møte uten fare for helbred eller velferd, eller uten å forsømme viktige og uoppsettelige forretninger eller plikter. I praksis praktiseres reglene imidlertid jevnt over nokså liberalt, så lenge forfall meldes tidnok til at varamedlem kan innkalles, slik at organet likevel blir fulltallig. Under alle omstendigheter må forfall meldes så snart det er klart at man ikke kan møte, jf. bestemmelsen om dette i inhabilitetssituasjoner i fvl. § 8 tredje ledd.

Note (385)

Møteplikten må forutsette en tilsvarende rett til fri fra arbeid. Bare i svært ekstreme situasjoner vil belastningen for arbeidsgiver og bedrift ved fravær pga. møte i kommunale eller fylkeskommunale organer være så stor at dette kan være god nok grunn til å melde forfall, slik at arbeidsgiver kan motsette seg at den tilsatte møter.

Note (386)

Spørsmålet om rett til permisjon fra jobb i den tid man sitter i heltidsverv, var tidligere ikke omtalt særskilt i loven eller forarbeidene. Selv om ordlyden i andre ledd, første punktum dekker vel klart nok dekket også dette, fant lovgiver det nødvendig med en mer eksplisitt bestemmelse om spørsmålet, og føyde derfor til et nytt andre punktum ved lov 10. jan. 1997 nr. 18.

Lovendringen tar sikte på å bedre folkevalgtes arbeidsvilkår gjennom rett til permisjon for lokalpolitikere som har verv som nødvendiggjør permisjon fra jobb eller reduksjon i denne for den tid vedkommende fungerer i vervet. Det er ikke gitt nærmere definisjon av begrepet «deltid», men sett i sammenheng med retten til fri fra arbeid for å delta i møter, legger departementet (i Ot.prp. nr. 20 (1998–99) s. 75) til grunn at retten etter andre punktum i praksis utløses når den folkevalgte skal ha kontorplass i kommunen minst én dag pr. uke. Retten til permisjon har sammenheng med plikten til å stille til valg og ta imot verv, men loven gjør ikke unntak for den som tar imot et verv som hun eller han kunne nektet å tiltre, på grunn av alder, bopel eller tidligere fungering i vervet.

Retten til permisjon gjelder bare innenfor én valgperiode, dvs. i inntil fire år. Folkevalgte som trer inn i slike funksjoner i løpet av valgperioden, vil således ha rett til permisjon for resten av perioden. Dersom en folkevalgt som tidligere har hatt permisjon, har vært fraværende fra politisk virksomhet én eller flere perioder, vil imidlertid retten til permisjon oppstå på nytt når vedkommende evt. blir valgt på nytt.

Bestemmelsen i § 40 nr. 1 andre ledd påvirker ikke muligheten for avtale om frikjøpsordninger mellom kommunen og den folkevalgtes arbeidsgiver. Den folkevalgte har imidlertid så langt permisjonsretten rekker et rettskrav på dette som vil gå foran evt. ønsker om andre ordninger fra arbeidsgivers side.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke konsekvenser permisjonen skal ha for de arbeidsoppgaver den som har vært folkevalgt kan settes til etter endt permisjon, vil alminnelige arbeidsrettslige regler gjelde. Reglene i kommuneloven fastsetter ikke noe særskilt om slike forhold.

Note (387)

Avgjørende for stemmeplikt og stemmerett er hvorvidt vedkommende er til stede når saken tas opp til avstemning. Det er m.a.o. ikke noe vilkår at han eller hun har vært til stede under hele behandlingen av saken. Se note 324 (til § 33) om dette.

Note (388)

Ved valg og tilsetting kan kreves skriftlig avstemning, se § 35 nr. 5. Ved stemmelikhet avgjøres valg ved loddrekning, tilsetting ved møteleders dobbeltstemme, se § 38 nr. 1 siste punktum. Det siste innebærer at møteleder om nødvendig må opplyse hvordan han eller hun har stemt, hvis det er benyttet skriftlig avstemning.

Note (389)

Dette er en veletablert regel fra de eldre lovene. Skulle inhabilitet inntre her, ville dette skape betydelige praktiske problemer.

Note (390)

Det antas at som alminnelig utgangspunkt inntreer ikke inhabilitet etter fvl. § 6 andre ledd fordi om en tilsatt eller folkevalgt tidligere har hatt befattning med samme sak. Det er imidlertid usikkert hvor langt og ubetinget dette gjelder, og i koml. ble det tatt inn en særlig regel om inhabilitet for folkevalgte som også er tilsatte saksbehandlere. Bestemmelsen tar ifølge forarbeidene (NOU 1990:13 s. 382) sikte på å forhindre «at saksbehandlere i kommune eller fylkeskommune også er medlemmer av de folkevalgte organer», idet man legger til grunn «at det er klart uheldig om den som medvirker ved saksforberedelse, tidligere avgjørelser, og kanskje også utformingen av saksfremlegget til det folkevalgte organ i vedkommende sak, i neste omgang skal delta ved selve avgjørelsen som medlem av vedkommende folkevalgte organ».

Bestemmelsen omfatter i utgangspunktet «enhver deltagelse i saksbehandlingsprosessen som innebærer innsamling av informasjon vedrørende det aktuelle saksforhold eller vurdering av dette, også hvor vedkommende saksbehandler har spilt en forholdsvis beskjeden eller underordnet rolle ved saksforberedelsen, som medlem av et team eller på et rent forberedende trinn i saksbehandlingen».

Rent kontormessig medvirkning medfører ikke i seg selv inhabilitet, men her følger det av fvl. § 6 tredje ledd at kontorpersonele som er direkte underordnet en inhabil tilsatt, ikke vil kunne delta ved avgjørelsen av saken.

Note (391)

Andre punktum ble tilføyd ved lov 10. jan. 1997 nr. 8. Denne endringen er en respons på de problemer og den usikkerhet som oppsto ved praktiseringen av denne strenge inhabilitetsregelen ved behandlingen av slike plan-dokumenter. Unntaket fra denne regelen er uttømmende, slik at det bare er ved disse sakene at hovedregelen ikke gjelder, men omfatter alle deler og nivåer av disse planene. Således omfattes også arealdelen og evt. kommunedelsplaner i kommuneplanen av unntaket, og det samme gjelder handlingsprogrammet. (Ot.prp. nr. 58 (1995–96) s. 288.)

Note (392)

Et hovedproblem ved intern kommunal eller fylkeskommunal klagebehandling er å oppfylle kravet i fvl. § 28 om at klage skal avgjøres av et organ som er atskilt fra og overordnet førsteinstansen. For å sikre dette er det i koml. § 40 nr. 3 bokstav c gitt særlig strenge inhabilitetsregler i slike saker, regler som avskjærer enhver som tidligere har hatt befattning med saken, som folkevalgt eller som tilsatt saksbehandler, fra å delta i klagesakbehandlingen. Dette får særlig store konsekvenser pga. bestemmelsen i § 40 nr. 3 bokstav c andre ledd, om avledet inhabilitet for den som er underordnet en inhabil, ikke bare ved avgjørelsen av saken, men også ved saksforberedelsen. Dette vil bl.a. utelukke alle som er underordnet den tilsatte som undertegnet saksfremlegget for vedkommende folkevalgte organ, og det vil også utelukke de som er underordnet f.eks. en etatssjef som på en eller annen måte har tatt del i saksforberedelsen, f.eks. ved direktiver til eller samtaler

med den tilsatte som hadde ansvaret for å legge saken fram eller for å treffe avgjørelse.

Særlig dramatisk blir dette hvis vedtak er truffet eller saksfremlegg utformet i administrasjonssjefens navn eller på grunnlag av instruks eller samtale med denne. Dette medfører at hele den tilsatte administrasjon er utelukket fra å fungere som saksforberedende instans for klageinstansen, normalt en særskilt klagenemnd. Problemet er imidlertid ikke riktig så stort som det kan synes ved første øyekast. Førsteinstansen skal behandle saken på nytt ved klage (se fvl. § 33), og den som er inhabil utelukkende i kraft av sitt underordningsforhold, vil kunne delta også ved saksforberedelsen for underinstansen i klagerunden. Videre vil en vesentlig del av saksforberedelsesarbeidet kunne være gjort når saken oversendes klagenemnda til behandling. Det er ingen generell rettslig betingelse at det foretas en fullstendig ny administrativ saksforberedelse for klagenemnda, også på punkter som ikke er omtvistet.

Det er imidlertid et absolutt vilkår at det foretas en oppsummerende saksforberedelse og utformes et nytt saksfremlegg når saken behandles i klageorganet, og det vil normalt være nødvendig å benytte innleid saksforbereder- eller konsulentbistand til å ta seg av dette. Hvis underinstansens saksforberedelse er balansert og grundig, vil imidlertid saksforberedelsen for klageinstansen i betydelig grad kunne bygge på denne, og det kan også tenkes situasjoner hvor klagenemndas leder eller et annet medlem tar ansvaret for den siste saksforberedelse for klagenemnda, i form av en kritisk gjennomgang av den oversendte saksfremstilling og evt. innhenting av tilleggsopplysninger eller alternative vurderinger.

Det forhold at leder eller ett av medlemmene i klagenemnda forestår eller medvirker ved saksforberedelsen for denne, vil ikke skape inhabilitet etter § 40 nr. 3 bokstav b. Denne regelen gjelder bare tilsatte.

Note (393)

Formålet med denne bestemmelsen er i første rekke at man skal slippe å gå inn i vanskelige grensegangsproblemer i forhold til inhabilitetsreglene i situasjoner hvor vedkommende medlem selv ønsker å fratruke. Det er ikke noe rettslig vilkår at det påberopte forhold er av en slik karakter at det kan være spørsmål om inhabilitet, men det påberopte grunnlag må angå den folkevalgte personlige forhold til saken eller dens parter. Rent politiske hensyn eller problemer, i forhold til velgergrupper eller eget parti, vil derimot ikke i seg selv kunne tjene som grunnlag for fritak. Slik anmodning må fremsettes så tidlig som mulig av hensyn til innkalling av varamedlem. Hvis det er vanskelig å få innkalt varamedlem fordi varsel er gitt for sent, vil det kunne legges vekt på dette ved avgjørelsen av om fritak skal gis.

Note (394)

Dette uttrykkelige delegasjonsforbudet ble føyd inn ved lov 10. jan. 1997 nr. 8.

Note (395)

I utgangspunktet er det bare de folkevalgte organer som sådanne, ikke de enkelte medlemmer, som kan sette fram krav om dokumentinnsyn og reddegjørelser fra den tilsatte administrasjon. Offvl. gir rett til et visst innsyn i saksdokumenter, men de folkevalgte vil ikke sjelden ønske informasjon ut over dette.

Det er imidlertid et klart behov for å utvikle rutiner som sikrer den enkelte folkevalgte raskere og mer fullstendig informasjon enn det som følger av at saker etter hvert legges fram til avgjørelse og av offvl.s regler, og ved koml. av 1992 er kommunestyret og fylkestinget pålagt å utarbeide et reglement om disse spørsmålene. Et slikt reglement må sikre de folkevalgte en størst mulig grad av rett til innsyn i den løpende kommunale og fylkeskommunale saksbehandling, men må også ivareta taushetsplikt og personvern hensyn, og gis en form som ikke medfører en uforholdsmessig arbeidsmessig merbelastning for administrasjonen.

Taushetsplikt

Reguleres av forvaltningsloven §§ 13, 13 a, 13 b, 13 c.

Kommentarverket til disse paragrafene er for omfattende til å ha med her (17 sider), men kan sendes på e-post.

Ta kontakt med Sunniva, på sunniva@raudt.no.

Kilder

- *Lov om kommuner og fylkeskommuner* av 25. september 1992 nr. 107
- *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker* av 10. februar 1967
- *Kommuneloven med kommentarer* av Oddvar Overå og Jan Fridthjof Bernt, Kommuneforlaget, 3. utgave, 2001
- *Norsk Lovkommentar*, av Jan Fridthjof Bernt
- www.lovdatab.no

Forkortinger

- fv. forvaltningsloven
- koml. kommuneloven
- offvl. offentlighetsloven
- Ot.prp. Odelstingsproposisjon

Sunniva Schultze-Florey er gruppeleder Raudt Hordaland
Fylkesting og jusstudent.

Raude folkevalde: namn, telefonnummer og e-post

Fylke

Vestfold

Alf Henriksen
901 93 502
alfhenri@online.no

Telemark

Ragnar Steinstad
480 12 338
ragnar.steinstad@t-fk.no

Hordaland

Sunniva Schultze-Florey
928 55 906
sunniva@raudt.no

Dijana Milisevic Sagadijana
saga@tele2.no

Sør-Trøndelag

Ronny Kjelsberg
402 47 897
ronny.kjelsberg@gmail.com

Nordland

Einar Jetne
918 14 720
jetne@c2i.net

Ingeborg Steinholt
975 24 499
ingeborg@sosialisme.no

Troms

Frode Bygdnes
975 34 982
bygdnes@online.no

Kommunestyre

Østfold

Halden
Jan Tore Harlyng
jth51@frisurf.no

Moss
Eirik Tveiten
917 12 346
eiriktveiten@hotmail.com

Akershus

Bærum
Dag Gladmann Sørheim
415 24 929
til_dag@msn.com

Nesodden
Geir Christensen
976 31 052
geir-c@online.no

Rønnaug Stensrud
ergoroen@mail.com

Ski
Odd Klunderud
922 35 203
klunderu@online.no

Oslo

Erling Folkvord
415 10 303
erfolk@online.no

Ingrid Baltzersen
98876578
ingrid@raudt.no

Negar Enayati
918 71 250
negar_bokani@yahoo.no

Bydelsutvalgene:
Gamle Oslo
Olaf Svorstøl
932 03 741
olasvo@bbse.no

Marit Fulland Danielsen
971 98 327
marit.danielsen@online.no

Grünerløkka
Ragnar Leine
930 35 343
ragnar.leine@roedt.no

Siv Marilyn Kristiansen
sivmarilyn@hotmail.com

St.Hans Haugen
Hans Petter Strøm de Fine
986 00 780
hans.petter@raudt.no

Grorud
Maren Rismyhr
450 43 259
maren-r@online.no

Nordre Aker
Per Aschjem
perasc@c2i.net

Sagene
Eldar Aldernæs Hanson
901 23 105
eld-hans@online.no

Oppland

Gjøvik
Finn Olav Rolijordet
905 16 931
finno@roedt.no
finnolav.rolijordet@c2i.net

Lillehammer
Turid Thomassen
905 10 362
turid.thomassen@gmail.com

Øyvind Aamodt
930 27 589
lillehammer@roedt.no

Buskerud

Kongsberg
Veslemøy Fjerdingsstad
915 78 832
veslemoy.fjerdingsstad@c2i.net

Ringerike
Einar Zwaig
930 27 589
zwaig@online.no

Maria Altamirano
mariaaltamirano@hotmail.com

Jon Ovrum
922 90 026
jon.ovrum@skole.bfk.bo

Vestfold

Horten
Alf Henriksen
90193502
alfhenri@online.no

Maria Holtung
988 54 466
Ruben Åsmot Johansen

Telemark

Kragerø
Helge Rykkja
466 60 355
helgeryk@kktv.no

Charlotte Therkelsen
920 64 797
jensemenn@kktv.no

Porsgrunn
Stein Roger Bjerkely
915 27 613
srbjer@online.no

Skien
Even Ulsnæs
975 47 011
even@ulsnes.no

Aust Agder

Risør
Knut Henning Thygesen
951 76 978
hennthyg@online.no

Liv Jorunn Høiberg
932 06 239
liv-jorunn.hoiberg@komsa.no

Dag Thorvaldsen
480 54 540
dthorvaldsen@gmail.com

Rune Hansen
982 10 596
hanrune@hotmail.com

Vest Agder

Kristiansand
Halvor Fjermeros
991 51 444
halvor.fjermeros@bredalsholmen.no

Rogaland

Stavanger
Ingeborg Sanner
924 08 275
ing_sanner@hotmail.com

Hordaland

Bergen
Stine Akre
975 06 350
stinea@rv.no

Chiku Ali
932 62 111
chiku.ali@bergen.kommune.no

Torstein Dahle
915 84 383
Torstein.dahle@hib.no

Odda
Terje Kollbotn
971 94 073
terje@oddarv.net

Solveig Våde
950 74 182
solveig.vaade@c2h.net

Anders Kvestad
926 48 636
happy_anders@hotmail.com

Karin N. Rasmussen
901 69 439

Voss
Bjarte Håkon Kaldestad
971 27 138
hkaldest@online.no

Elisabeth Daae Kaldestad
elskerkatter@hotmail.com

Sogn og Fjordane

Høyanger

Einar Rysjedal

992 41 276

gautekaten@online.no

Geir Bjarthe Hjetland

90166514

geir.bjarthe.hjetland@pow.no

Naustdal

Magnar Falkenstein

908 28 960 / 57818820

Vågsøy

Geir Oldeide

918 33 597

geir.oldeide@bluezone.no

Møre og Romsdal

Kristiansund

Kjell Bjarne Dahl

971 79 085

kjellbjdahl@hotmail.com

Sør-Trøndelag

Trondheim

Arne Byrkjeflot

911 02 807

arnebyrkjeflot@hotmail.com

Mona Christine Bjørn

924 45 492

monabjorn@gmail.com

Åsmund Sunde Valseth

976 04 740

asmundsv@gmail.com

Nordland

Alstadhaug

Hanne Benedikte Wiig

900 94 306

hbwiig@hotmail.com

Fredrik Sund

901 67 028

carrhart@hotmail.com

Bodø

Svein Olsen

468 28 670 / 906 30 837

ma_olsen@c2i.net

Andreas Tymi Gabrielsen

938 66 892

andreas@mageplask.com

Leirfjord

Trygve Erik Berg-Olsen

75 04 88 54 / 402 87 701

Rana

Ole Gunnar Leirvåg

992 79 315

ogl.polarsirkelen@nfk.no

Sortland

Christoffer Ellingsen

974 15 283

celli@tnett.no

Ove-Eirik Jensen

911 13 306

ovjen@online.no

Vefsn

Gunnvald Lindset

481 49 006

gunnva-1@online.no

Torbjørn Os

990 29 763

torbjornos@gmail.com

Liv Borghild Storjord

994 09 903

liv.storjord@nfk.no

Vågan

Gunnar Aarstein

992 39 038

gaarstei@online.no

Eline Øwre

907 99 187

elineowre@hotmail.com

Martin Jensen
95912029
martiroj@hotmail.com

Troms

Harstad
Kjell Erland Pedersen
412 04 138
kjellep@online.no

Kirsten Evjen
943 77 927 / 948 34 072
Kirsten.Evjen@gmail.com

Tromsø
Jens-Ingvold Olsen
950 89 042
jensolsn@online.no

Elin Beate Jørgensen
950 89 163
bea-joe@online.no

Sigurd Langseth
414 14 836
slangseth@gmail.com

Maria Evon Sriharan
988 12 359, 414 48 513, 468 10 598, 469
31 574, 482 57 876, 417 93 549
maria.evon@yahoo.no

Finnmark

Hammerfest

Alvin Vaseli
901 28 031
alvinvaseli@hotmail.com

Felleslister

Nøtterøy (Rødt/SV)
Jørn Magdahl
980 95 756
rule@online.no

Per Kr. Samuelsen

Bamble (Rødt/SV)
Ole Roger Dyrkorn
986 72 695
Ole.Roger.Dyrkorn@hydro.no

Ana Isabel Taylor López
971 62 988
ana@raudt.no

Notodden (Sol.lista)
Asgeir Drugli
450 21 003
adrugli@online.no

Morten Halvorsen
982 38 396
mor-ha2@online.no

Inger Lise Olsen
952 77 009
inger-lise.olsen@hotmail.com

Robert Lien
roblien@online.no

Radøy (Rødt/SV)
Bjarte Sæbø
913 36 413
bjartesa@hotmail.com

Målselv (Rødt/SV)
Øyvind Tollefsen
959 31 116
oyvind@jutulstad.no

15 gode råd til RØDTs folkevalde

Av Aksel Nærstad

Det har kommet frem mange erfaringer her og der i heftet. Her de viktigste punktene, skrevet av Aksel Nærstad i «Med folk mot makta» fra 1995. Vi trykker de om igjen.

1. Krev at Rødt sin organisasjon skal være en gruppe som jobber sammen med deg.

Ha jevnlig møter i Rødt-laget lokalt der viktige kommunestyre/fylkestingssaker diskuteres. Krev at det er partiorganisasjonen – og ikke du aleine, som skal prioritere hva det skal jobbes med og hvilke standpunkter som skal tas i sentrale saker.

Sørg for at en eller to av vararepresentantene møter jevnlig i kommunestyret/fylkestinget.

2. Legg hovedvekten på arbeidet utenfor møtesalen.

Legg hovedvekten på arbeidet på å snakke med dem sakene angår, ikke på arbeidet i kommunestyresalen og i lesing av sakspapirer. Oppsøk institusjoner, skoler o.l. Ta kontakt med fagforeninger, velforeninger, miljøorganisasjoner osv. for å få deres syn og be dem komme med forslag.

3. Prioriter noen viktige saker som du jobber skikkelig med – ikke prøv å gap over alt.

Prioriter noen saker eller saksområder som du jobber grundig med over lang tid. Bare på den måten kan du få tillit og kunne bety noe politisk. Kutt ut saker «med hard hånd» så du kan konsentrere deg om noen, i stedet for å gjøre en overflattisk jobb med mange saker.

Selv om noen saker bør prioriteres, bør du være våken for aktuelle ting som oppstår. Har en velforening krevd bedre støyskjeming mot en vei, så ta kontakt med en gang. Har mørkhudede blitt nektet adgang på en restaurant, så reis det som en politisk sak. Har ordføreren sagt noe som du kan kommentere, så ring lokalavisen.

4. Ikke aksepter rammene.

Ikke aksepter de økonomiske eller politiske rammene som settes for arbeidet. Godta f.eks. ikke at kommunen ikke har råd til å gi hjemmehjelp til dem som behøver det. Det finnes penger både i staten og det private næringslivet – og det er mange arbeidsløse som kan gjøre jobben. Aksepter ikke at kommunestyret ikke kan diskutere kamp mot rasisme, om det er ordførerens standpunkt.

5. Stol ikke på sakspapirer.

Det er mye viktige opplysninger i sakspapirene til møtene, med det erofte mye som ikke kommer fram. Er miljøkonsekvenser utredet i utbyggingssaker? Hvordan rammes brukerne av omorganisering i helsesektoren? Hvordan skattlegges bedriftene i bygda? Hva mener de ansattes organisasjoner?

6. Informasjon ut til folk – bruk avisene

Legg vekt på å lage innlegg til lokalavisen, på å få intervjuer der og i lokal-

radioer. Det hjelper ikke om en gjør en kjempeinnsats i kommunestyret eller fylkestinget om bare de andre representantene og administrasjonen får greie på det. Bevisst arbeid med presse er en stor del av jobben. Egne informasjonsløpesedler, møter o.l. er også nyttig.

7. Bruk din rett.

Som folkevalgt har du rett til både å få opplysninger om saker som angår kommunestyret/ fylkestinget, til å besøke institusjoner o.l., og til å få administrasjonen til å skaffe deg informasjon du ber om. Besøk sjukehem og skoler. Be administrasjonen om tall på hvor mye barnehagedekning vil koste o.l.

8. Vær deg sjøl, stol på deg sjøl og vær fornøyd.

Du er flott og dyktig, og du har kunnskaper og holdninger som er verdifulle. Prøv ikke på å være noen andre enn den du er, men utnytt dine gode egenskaper.

Om du hadde jobbet 24 timer i døgnet med politiske saker, ville du likevel ikke fått alt du «burde» gjøre. Om du tenker på alt du «burde» ha gjort, og får dårlig samvittighet for det, er det bare deg sjøl det går ut over. Tenk på alt du får gjort, og vær fornøyd med det!

9. Sett grenser for hvor mye du skal gjøre.

Husk at du skal gjøre en god innsats i mange, mange år (i og utenfor kommunestyret/ fylkestinget). Hverken du sjøl, Rødt eller folk du prøver å støtte er tjent med at du «brenner ut». Du trenger tid til å pleie andre interesser, til avslapning, til å være sammen med venner, familie osv.

10. Still de «dumme» spørsmålene.

Det er ofte de «enkle» og «dumme» spørsmålene som bør stilles. Hvorfor må det være arbeidsløse så lenge de uløste oppgavene står i kø, og Norge er rikere enn noen gang? Hvorfor skal olja pumpes opp raskest mulig og penger settes «på bok» – hvorfor skal ikke oljefondet ligge i Nordsjøen til bruk for framtidige generasjoner?

11. Ha på deg «fire par briller».

Så si alle saker berører ulike befolkningsgrupper ulikt. Sakspapirer om prioriteringer på sjukehus f.eks. er tilsynelatende kjønnsnøytrale, men det er som regel kvinnesjukdommer som blir lavest prioritert. Sett på deg «fire par briller», og spør:

- Hva er kvinneaspektet i saken?
- Hva er arbeidsfolk tjent med?
- Betyr rase eller nasjonalitet noe?
- Har saken noen miljøkonsekvenser?

12. Vær åpen og fordomsfri overfor andre representanter

Det er mulig å få til allianser med andre partier i en del saker, også uvanlige allianser med Frp, Ap og Høyre. Det finnes både fornuftige, kunnskapsrike og hyggelige folk i alle partier som det er både nyttig og hyggelig å ha et godt forhold til.

13. Samle på opplysninger

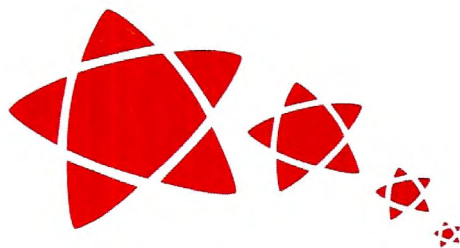
Summen av små opplysninger gjennom flere år kan være nødvendig for å få et helhetlig bilde, og for å kunne «trå til» i en sak. Noter ned, og samle på opplysninger som kan komme til nytte. Lær bl.a. av arbeidet med avsløringer av snusk og korrupsjon i bl.a. Oslo.

14. Lag dokumentasjon av utført arbeid

Lag oversikt over hva Rødt og du har gjort og foreslått i den del viktige saker og hvordan andre partier har stilt seg. Det er viktig for at folk skal kunne se hva en Rødt-representant gjør og betyr.

15. Ikke la deg presse eller forme.

Som folkevalgt må du være både fleksibel, smidig og villig til å inngå politiske kompromisser. Men ikke fir på det politiske budskapet du har å framføre, ikke la deg presse til å gå på akkord med dine meninger eller til å inngå kompromisser du ikke kan forsvare fullt ut. Vær på vakt mot hvordan «systemet» prøver å forme deg til å bli «en vanlig deltager i det politiske spillet».

RAUDT • Osterhausgt. 27 0183 Oslo
tel. 22 98 90 50 • fax. 22 98 90 55
raudt@raudt.no • www.raudt.no
kontonr. 7878 05 75416
org. nr. 971 491 450

Pris: 40 kroner